

Arkkitehtiutiset

Karita Rytivaara
ja Kaisa Karvinen
puolustavat
betonirunkoja 14

6

ARKKITEHTUURIN
FINLANDIA -PALKINNON
EHDOKKAAT VALITTU

20

ARKKITEHTUURI-
KILPAILUJA HALLITSEVAT
EDELLEEN MIEHET

30

VITRUVIUKSEN
KLASSIKKOTEOS
VIHDON SUOMEKSI

Tilaa uudelle osaamiselle ja yhteistyölle!

Etsimme innovatiiviseen työyhteisöömme **suunnittelijoita ja arkkitehteja**, jotka jakavat kanssamme yhteisen tahtotilan: halun edistää monimuotoista arkkitehtisuunnittelua ja yhteistyötä yhdessä Suomen suurimmista arkkitehtitoimistoista – tila ja kohtaaminen kerrallaan.

Uskomme, että panostamalla ihmisen hyvinvointiin syntyy motivaatio ja aito halu sitoutua yhteiseen tekemiseen. Antamalla vapautta rohkeille visioille ja vastuuta toteutukselle syntyy yhteisen onnistumisen tiloja, joissa jokaisen on helppo olla luova. Jätämme jälkemme suomalaisen elämänlaatuun ja arkkitehtuuriin aina Helsingistä Ouluun.

Moniammatillisen tiimimme ja monipuolisen hanketarjontamme ansiosta saat mahdollisuuden erikoistua ja kehittyä suunnittelijana motivoivassa työyhteisössä – omaa urapolkuasi astellen. Ota yhteyttä – keskustellaan avoimista työmahdollisuuksista henkilökohtaisesti.

arkkitehti
palvelu

Tutustu tiimiimme: arkkitehtipalvelu.fi/meille-toihin

Arkkitehtiutiset

6 numeroa vuodessa
Vuodesta 1947, ISSN 0044-8915
Aikakausmedia ry:n jäsen

Päätoimittaja

Kristo Vesikansa, kristo.vesikansa@safa.fi,
040 505 4643

Toimitussihteeri

Silja Ylitalo, silja.ylitalo@safa.fi,
040 169 4617

Toimittajat

Päivi Virtanen
Anni Varis

Ulkoasu

Lari Mörö
Kaarina Tammisto

Taitto

Lari Mörö

Lehtitilaukset ja osoitteenmuutokset

Tilaaajat: julkaisut@safa.fi
Jäsenasiat: katri.laakso@safa.fi

Julkaisija

Suomen Arkkitehtiiliitto
Finlands Arkitektförbund ry
SAFA
Malminkatu 30, 00100 Helsinki
puh. 040 169 8889
au@safa.fi, @au_uutiset

Paino

Grano Oy

Ilmoitusmyynti

Maria Ahoranta, 044 243 3519
Timo Lepistö, 044 534 9878
etunimi.sukunimi@saarsalo.fi

Työpaikkailmoitukset

tyopaikkailmoitukset@safa.fi

Ilmoitusaineiston sisäänjätö

ja ilmestyminen

Nro 5 / 2022
Ilmoitusvaraukset 22.9.
Ilmoitusaineisto 29.9.
Ilmestyy 21.10.

HUOM. Lehteen tulevista kirjoituksista, tiedotteista ja niiden aikataulusta on sovittava erikseen toimitussihteerin tai päätoimittajan kanssa.

Kannessa arkkitehdit Kaisa Karvinen ja Karita Rytivaara kuvattuna Merihaan pysäköintitalossa, jossa on esillä arkkitehtien Riisuttu runko -näyttely. Kuva Katja Tähjä.

Pääkirjoitus

Jalustojen varjossa

Yksi viime aikojen kansainvälisiä trendejä ovat olleet naisarkkitehteille omistetut kirjat ja näyttelyt. Tänä kesänä näyttelyitä on järjestetty erilaisilla painotuksilla muun muassa Rooman nykytaiteen museo Maxxissa, Tanskan arkkitehtuurikeskuksessa Kööpenhaminassa ja omassa Arkkitehtuurimuseossamme. Verkkoon on lisäksi perustettu useita aihepiiriä kartoittavia tietokantoja.

Ilmiön taustalla voi nähdä ainakin akateemisessa tutkimuksessa yleistyneet feministiset teoriat, Me Too -liikkeen ja arkkitehtikunnan naisistumisen – monissa maissa puolet arkkitehteistä ja enemmistö opiskelijoista ovat jo naisia. Kirjojen ja näyttelyiden myötä naisten toistasataa vuotta tekemä suunnittelutyö saa vihdoinkin museoiden ja muiden instituutioiden hyväksynnän.

Viimeaikaiset näyttelyt ovatkin kiinnittäneet huomion arkkitehteihin, jotka eivät ole aiemmin saaneet ansaitsemaansa tunnustusta. Tanskan arkkitehtuurikeskuksen näyttelyssä käy ilmi esimerkiksi Ulla Tafdrupin merkitys keittiösuunnittelun kehittäjänä. Samalla näyttely herättävät pohtimaan arkkitehtien työn saamaa arvostusta laajemmin. Riittääkö tavoitteeksi, että pystytämme uusia jalustoja naispuolisille sankariarkkitehteille, vai olisiko pikemminkin syytä arvioida kriittisesti, miten instituutiot esittelevät ja arvottavat arkkitehtien työtä? Esimerkiksi suunnittelutyön kollektiivinen luonne ei saa näissäkään näyttelyissä kunnolla huomiota.

Henkilökeskeisyyden vaarat on selvästi tunnistettu Arkkitehtuurimuseon *Eläköön Wivi Lönn!* -näyttelyä suunniteltaessa. Sen lähtökohtana on luonnollisesti Lönnin 150-vuotisjuhla, mutta näyttely sisältää lukuisia muitakin teemoja, kuten Architectan vaiheita ja uusimpia feministisiä näkökulmia. Tässä kokonaisuudessa Lönnin ainutlaatuinen

ura jää kuitenkin sivurooliin. Asetelma olisi saattanut ilahduttaa vaatimattomana ja syrjäanvetäytyvänä persoonana tunnettua Lönniä, mutta yksi maailman ensimmäisistä arkkitehtitoimistoa johtaneista naisista olisi ansainnut oman suurnäyttelynsä, samaan tapaan kuin Uno Ullberg pari vuotta takaperin.

Lönnin ja hänen sukupolvensa suomalaisten naisarkkitehtien urauurtava työ tulee hyvin esiin myös tuoreissa kansainvälisissä katsauksissa, joissa Signe Hornborg lasketaan usein maailman ensimmäiseksi arkkitehtuurikoulusta valmistuneeksi naiseksi. Pioneerityötä ovat vuosikymmenten ajan tehneet myös naisarkkitehteihin syventyneet suomalaiset tutkijat, kuten Renja Suominen-Kokkonen. Architectan tasan 40 vuotta sitten järjestämä *Arkkitehteja* -näyttely oli puolestaan ensimmäisiä kokonaisvaltaisia katsauksia varhaisiin naisarkkitehteihin.

Pitkä ja kunniaikas historia ei ole valitettavasti poistanut monia työelämän rakenteellisia ongelmia, kuten naisten aliedustusta arkkitehtitoimistojen johdossa. Tässä numerossa Safan projekti-koordinaattori Pipsa Penttinen kiinnittää huomion toiseen epäkohtaan, naisten vähäiseen määrään arkkitehtuurikilpailujen palkintolautakunnissa. Tässä olisi konkreettinen ongelma, jonka Safa voisi korjata oma-aloitteisesti ja siten edistää ammatillista tasa-arvoa.

KRISTO VESIKANSA
Päätoimittaja

INSPIRAATIONA
luonto

AJATON JA PELKISTETTY

Elämän yksinkertaiset asiat ovat myös niitä, joista pidämme lopulta eniten. Tyyli muuttuu, mutta hyvä muotoilu kestää. Uuden IDO Sense Art -kylpyhuonesarjan design on yksinkertainen, sen puhtaat linjat tuovat mielen ja sielun rauhaa. Sense Art on kalustemallistoistamme joustavin, se tarjoaa laajan valikoiman värejä, leveyksiä ja syvyyksiä sekä trendikkäitä vetimiä. Sense Art on suunniteltu luontoa kunnioittaen. Siksi käytämme vain pitkään kestäviä materiaaleja ja vesiohenteisella lakalla käsiteltyä puuta. Löydät lisätietoja IDO Sense Artista osoitteesta ido.fi

14

**Riisuttu runko
-näyttelyn Karita
Rytivaara ja Kaisa
Karvinen: "Talo
sanelee miten sitä
pitää korjata"**

PÄÄKIRJOITUS

- 3 Jalustojen varjossa
Kristo Vesikansa

AJASSA

- 6 Arkkitehtuurin
Finlandia -palkinnon
ehdokkaita yhdistää
sivistys ja humanismi
Päivi Virtanen
- 8 Helpotusta rakennus-
materiaalien
uudelleenkäyttöön
Silja Ylitalo
- 10 Uusi alku Suomessa
Päivi Virtanen
- 13 KOLUMNI:
Arkkitehtuurissa tulisi
huomioida myös linnut
Emma Komi

ILMIÖT

- 14 Betonirunkojen puolustajat
Kristo Vesikansa
- 18 Alusta hyönteisille,
kasveille ja keskusteluille
Silja Ylitalo

PUHEENVUORO

- 20 Modernismin kritiikki
on politiikkaa
Aleksi Lohtaja

AMMATISSA

- 22 Toisten asemassa
Silja Ylitalo

VALMISTA TULI

- 24 Arkkitehtuurin
suurin klassikko
vihdoin suomeksi
Anni Varis

KIRJAT

- 26 Ruotsin kaupunki-
suunnittelun
unohdettu uudistaja
Panu Savolainen
- 27 Tengo Kuman Tokio
Lauri Jääskeläinen

NÄYTTELYT

- 28 Havaintoja suomalaisesta
metsästä
Kristiina Kuusiluoma

- 30 Näyttely naisista
arkkitehtuurissa alkaa
Suomesta
Marja Väisänen

KILPAILUT

- 32 Arkkitehtuurikilpailuja
hallitsevat miehet
Pipsa Penttinen
- 36 Ideakilpailulla saatiin
pohjaa Keravan "kuuman
perunan" kehittämiseen
Pipsa Penttinen

ARKKITEHTILIITTO

- 38 Safa on kokoaan suurempi
järjestö
Paula Holmila
- 41 KOLME KYSYMYSTÄ:
Hyvän arkkitehtuurin juhla
Anni Varis
- 43 MUISTAMME:
Arvi Ilonen (1933–2022)
Tarja Nurmi

Arkkitehtuurin Finlandia -palkinnon ehdokkaita yhdistää sivistys ja humanismi

Palkintoehdokkaina ovat Jyväskylän yliopiston kirjaston peruskorjaus, Jätkäsaaren koulu ja Serlachiuksen taidesauna.

Arkkitehtuurin Finlandia -palkinnon esiraati on valinnut Jyväskylän yliopiston kirjaston peruskorjauksen, Jätkäsaaren koulun ja Serlachiuksen taidesaunan ehdolle tämänvuotisen palkinnon saajiksi. Voittajan valitsee tällä kertaa elokuvaohjaaja **Klaus Härö** ja se julkistetaan 3.10.

Arkkitehtuurin Finlandia -palkinnon ehdokkaat valitsee vuosittain vaihtuva, Safan hallituksen nimittämä esiraati.

”Jokainen valitusta kolmesta kohteesta nousi ehdokkaaksi omilla ainutkertaisilla ansioillaan”, esiraatia puheenjohtajana luotsannut professori **Panu Lehtovuori** sanoo.

Lehtovuoren mukaan kohteita yhdistäviä tekijöitä olivat sivistys ja humanismi.

”Nämä ovat isoja sanoja, ehkä kulu-neitakin, mutta uskomme että niillä on todellista kaikupohjaa tämän vuoden Arkkitehtuurin Finlandia -ehdokkaissa. Valitut kohteet muistuttavat toisaalta huippulaatuisten tieteen, koulutuksen, oppimisen ja kulttuurisen muistamisen ympäristöjen merkityksestä ja toisaalta tuovat esiin sen, miten arkkitehtuuri luo abstrahoituaan maailmaan lämpimiä, hyvän elämän paikkoja”, Lehtovuori sanoo.

Kohteet valinneeseen esiraatiin kuului Lehtovuoren lisäksi arkkitehti **Sarlotta Narjus**, arkkitehti **Mona Schalin** ja professori **Rainer Mahlamäki**. Esiraadin sihteerinä toimi Safan pääsihteerinä **Paula Huotelin**.

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTON KIRJASTON PERUSKORJAUS

Arkkitehti **Arto Sipisen** vuonna 1974 suunnitteleman Jyväskylän yliopiston kir-

jaston peruskorjauksesta on vastannut arkkitehdin poika **Ari Sipinen** (Arkkitehti-toimisto Sipinen). Vuosi sitten avautunut rakennus on nyt nimeltään Lähde.

Esiraati kiittää perusteluissaan uusia tilaratkaisuja.

”Näkyvimpiä muutoksia ovat alempien kirjavarastokerrosten uusi käyttö ja niiden liittäminen tilallisesti ylempiin kerroksiin avaamalla uusia aukkoja kerrosten väliin. Kirjaston uusi sisäänkäyntiporras kutsuu nyt kävijät suoraan rakennuksen sisään-tulohallia kohti. Pilarirungon sallimissa puitteissa on avattu julkisivuun uusia suuria ikkunoita kampusalueen suuntaan. Lopputuloksena on valoisa, käyttäjien yhteisöllisyyttä tukeva oppimisympäristö.”

JÄTKÄSAAREN PERUSKOULU

Yleisen arkkitehtuurikilpailun tuloksena vuonna 2019 valmistunut Jätkäsaaren peruskoulu on niin sanottu solukoulu: opetustilat on kudottu erilaisiin opetustilanteisiin soveltuviksi tilaryhmiä keskusaulan ympärille. Koulun on suunnitellut Aarti Ollila Ristola Arkkitehdit.

Esiraati pitää oppimisympäristöä esimerkillisenä.

”Komea ja kauniisti ylävalaistu keskustila on rakennuksen ydin. Näköyhteydet keskusaulan ja opetustilojen välillä muodostavat hyvän lähtökohdan selkeälle orientaatiolle.”

Suunnittelua ja toteutusta kiitetään poikkeuksellisen huolitelluksi.

”Rakennuksen selkeä, harkkomainen hahmo poikkeaa tuoreella tavalla yleisestä koulurakennusten arkkitehtuurista. Maantasokerroksen tiilimuuraus juurruttaa talon paikoilleen ja ylempien kerrosten

vaaleus liittyy rakennusta laajempaan Jätkäsaaren kaupunkimaisemaan. Julkisivujen jäsentelyn ideana on ehjän pinnan ja ikkuna-aukkojen tiivis leikki.”

SERLACHIUKSEN TAIDESAUNA

Mänttä-Vilppulassa sijaitseva Serlachiuksen museo tilasi rantasaunan suunnittelun Gösta-museokilpailun 2011 voittaneilta espanjalaisilta arkkitehteilta. **Héctor Mendoza**, **Mara Partida** ja **Boris Bezan** toteuttivat tänä kesänä valmistuneen saunan suomalaisten kumppaneiden, **Pekka Pakkasen** ja **Anna Kontuniemen**, kanssa. Betonirakenteinen sauna sijaitsee Gösta-museon edessä Melasjärven rannalla.

Esiraadin mukaan ”saunarakennuksen tilallinen rikkaus ja toteutuksen viimeistely saattavat kävijän hämmentyneen hiljaisuuden valtaan. Taidesauna herättää suomalaisessa, arkaaisen ja karun hirsisaunakulttuurin kyllästävässä kävijässä matkan täysin odottamattomaan saunamaailmaan. Lopputulos on elämyksellinen, tekijöidensä kulttuuritaustoista ammentava saunapolku, jonka varrelle on sijoitettu myös muuta taidetta.”

PÄIVI VIRTANEN

Esiraadin arviot
kokonaisuudessaan ja
kuvia finalisteista:
arkkitehtuurinfinlandia.fi

Voittajan valitsee Klaus Härö

Arkkitehtuurin Finlandia –palkinto myönnetään kolmen viime vuoden aikana valmistuneen rakennuksen tai rakennusryhmän suunnittelusta tai korjaussuunnittelusta. Palkinto voidaan myöntää joko suomalaisen tai ulkomaisen arkkitehdin tai arkkitehtitoimiston Suomeen suunnittelemastä työstä tai suomalaisen arkkitehdin tai arkkitehtitoimiston ulkomaille suunnittelemastä työstä.

Palkintotuomarina toimii tänä vuonna elokuvantekijä **Klaus Härö**. Hän valitsee voittajan 3.10. pidettävässä tilaisuudessa, jota voi seurata verkossa.

Härö on yksi maamme paljituimmista elokuvaohjaajista. Hänen elokuvissaan toistuvia aiheita ovat olleet lapset ja nuoret aikuisten maailman puristuksessa sekä heikot ja näkymättömiksi jääneet.

Syyskuussa ensi-iltansa saa Härön ohjaama elokuva *My sailor, My love (Rakkaani Merikapteeni)*, joka on suomalais-Irlantilainen yhteistuotanto.

PÄIVI VIRTANEN

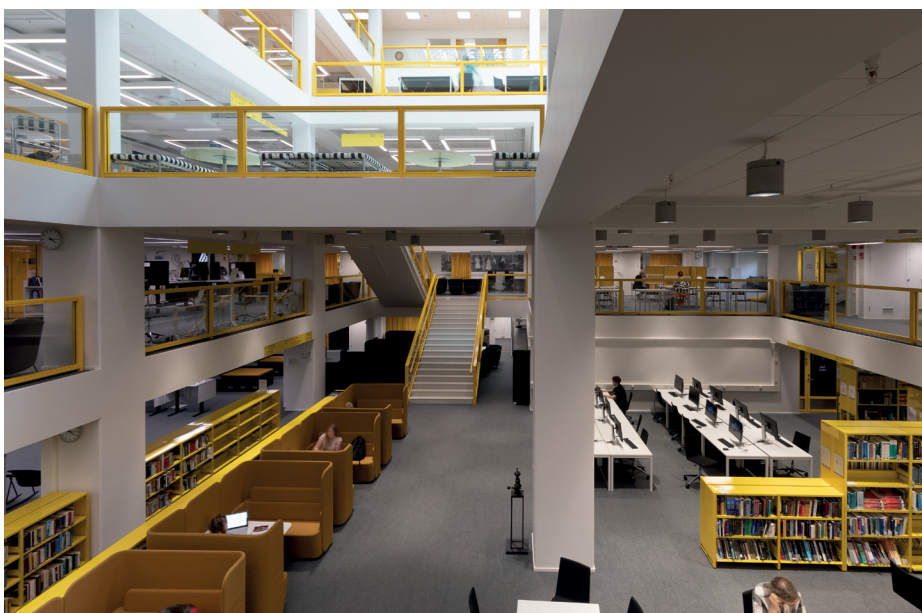
Jätkäsaaren koulu Helsingissä.

KUVATOIMISTO-KUVIO

Serlachiusen taidesauna Mäntässä.

MARC GOODWIN

Peruskorjattu Jyväskylän yliopiston kirjasto.

RIIKKA MÄKIPELKOLA

Helpotusta rakennusmateriaalien uudelleenkäyttöön

Tehokas tapa vähentää rakentamisen ilmastokuormitusta olisi edistää purkamisesta ja korjaamisesta syntyvien rakennusmateriaalien uudelleenkäyttöä. EU-komission uusi linjaus, jonka mukaan käytetyiltä rakennusmateriaaleilta ei enää vaadita CE-merkintää, on askel siihen suuntaan, sanoo yliarkkitehti Harri Hakaste ympäristöministeriöstä.

Teksti SILJA YLITALO

Ympäristöministeriö tiedotti alkukesästä, ettei käytetyiltä rakennusmateriaaleilta enää vaadita CE-merkintää.

Tähän asti EU:n rakennustuoteasetusta on tulkittu niin, että merkintä tulee olla lähes kaikilla rakentamisessa käytetyillä materiaaleilla. Se on hidastanut rakentamisen kiertotaloutta, kun hyvässäkin kunnossa olevia käytettyjä rakennusmateriaaleja ei ole voinut käyttää uudelleen. Arkkitehtiuutiset kirjoitti aiheestaan viime numerossaan jutussa ”Rakentamisen kiertotalouden tiellä monia esteitä”.

Uusi ohjeistus liittyy Suomen tavoitteeseen olla hiilineutraali vuonna 2035. Osana sitä on kiertotalouden edistäminen, mikä on myös yksi ympäristöministeriön painopistealueita, sanoo yliarkkitehti **Harri Hakaste** ympäristöministeriöstä.

”Keskeistä ovat materiaalikierron: rakentamisen jätteiden vähentäminen ja laadukkaan hyödyntämisen edistäminen. Itse kutsun sitä matalalla roikkuvaksi hedelmäksi.”

Hakaste viittaa siihen, miten vähän asian eteen on Suomessa toistaiseksi tehty.

”Meillä syntyy vuosittain arviolta 1,6 miljoonaa tonnia rakennus- ja purku-

jätettä. Yhdyskuntajätteen määrä on noin 2,5 miljoonaa tonnia, ja sen vähentämiseen, ehkäisyyn ja hyödyntämiseen käytetään moninkertaisesti enemmän resursseja.”

TARVITAAN LISÄÄ KYSYNTÄÄ

Hakasteen mukaan yhtenä esteenä rakentamisen kiertotalouden tiellä on, etteivät kysyntä ja tarjonta kohtaa. Esimerkiksi 1970-luvun kerrostalojen betonielementit ovat tyypillistä purkumateriaalia, jota tällä hetkellä syntyy runsaasti ja jolle pitäisi keksiä uusia käyttökohteita.

”Tässä kohdistaisin katseeni arkkitehteihin, muihin luoviin suunnittelijoihin ja rakennustuotepuolelle”, Hakaste sanoo.

Ministeriössä ongelmaa on ratkottu kehittämällä Mikkelin aluekehitysyhtiö Miksein ja Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun kanssa digitaalista purkukartoitustyökalua, jonka avulla voidaan selvittää syntyvän purkumateriaalin määrä ja laatu jo ennen purkamista. Tällöin sitä on mahdollista kierrättää eteenpäin ennen kuin se muuttuu statukseltaan jätteeksi, minkä jälkeen käyttö hankaloituu.

Työkalua on testattu jo pari vuotta, ja se on nyt valmis laajempaan käyttöön, Hakaste sanoo.

”Meillä alkaa olla aika tarkkaa ja laadukastakin tietoa siitä mitä puretaan. Tältä pohjalta materiaalin hyödyntäjät, vaikkapa arkkitehdit, voivat ryhtyä suunnittelemaan sille uutta käyttöä.”

EU UNOHTI KIERTOTALOUDEN

Toinen este rakentamisen kiertotalouden tiellä on ollut alussa mainittu EU:n rakennustuoteasetus. Kun se säädettiin vuonna 2011, purkumateriaalit ja rakennustuotteiden uudelleenkäyttö unohdettiin siitä kokonaan, Hakaste toteaa.

”Se on johtanut siihen, että niiden käyttö Suomessa ja muualla EU:ssa on ollut hyvin vähäistä.”

Rakennustuoteasetuksen mukaan EU:ssa markkinoille saatettavalla tuotteella – eli käytännössä kaikella mitä myydään ja ostetaan – tulee olla CE-merkintä, jos se kuuluu sellaiseen tuoteryhmään, jolle on EU:ssa määritetty niin sanottu harmonisoitu tuotestandardi. Niitä ovat valtaosa rakennusmateriaaleista ja -tuotteista.

Arkkitehti Erkki Karvisen suunnittelema Puotilan ostoskeskus (1961) purettiin Helsingissä keväällä 2022.

Keväällä kävi ilmi, että myös toisenlaiset tulkinnot ovat mahdollisia.

Ympäristöministeriö julkaisi alkuvuodesta Purater-raportin, jossa selvitettiin purkumateriaalien turvallisuutta ja käyttöä. Sen loppukeväästä julkaistua tiivistelmää varten ministeriön virkailijat haastattelivat muiden EU-maiden viranomaisia eri maiden käytännöistä.

”Esimerkiksi norjalaisten viranomaisten kautta saimme EU:n komission virkamiehen kirjoittaman tulkin, jossa vahvistettiin, että nykyisenkin rakennustuoteasetuksen pohjalta on mahdollista uudelleenkäyttää materiaaleja.”

Tulkin lähtökohtana on, että käytetyt tuotteet on jo kertaalleen tuotu markkinoille. Niinpä uutta markkinoille saattamista CE-merkintöineen,

suoritusasoilmoituksineen ynnä muineen ei tarvitse enää tehdä.

Linjaus koskee kaikkia käytettyjä rakennusmateriaaleja, jotka joskus on tuotu EU:iin. EU:n ulkopuolelta tulevat tuotteet sen sijaan joutuvat käymään läpi normaalin markkinoillesaattamisprosessin.

EU:ssa valmistellaan tällä hetkellä uutta rakennustuoteasetusta, mutta sen voimaan astumiseen menee todennäköisesti vielä vuosia.

”Sen vuoksi pitää varmistaa, että nykyisen asetuksen pohjalta tehty tulkinnot ovat uudelleenkäytön näkökulmasta oikeasuuntaisia”, Hakaste sanoo.

ASENTEISSA KORJATTAVAA

Vaikka CE-merkintää ei käytetyiltä rakennustuotteilta enää vaadita, niiden käyttökelpoisuus uudessa kohteessa on kuitenkin pystyttävä osoittamaan. Tällä hetkellä siihen voidaan käyttää niin sanottua rakennuspaikkakohtaista varmentamista.

”Tulkintatilanteita varmasti aluksi tulee”, Hakaste toteaa. Jos tuotetta esimerkiksi purkamisen jälkeen muutetaan tai käytetään eri tarkoitukseen

kuin missä se oli aiemmin, on otettava kantaa siihen, milloin kyse on jo uudesta tuotteesta.

Rakentamisen kiertotalouden tiellä eivät ole pelkästään säädökset, vaan tarkistettavaa on myös asenteissa, Hakaste arvelee.

”Törmään jatkuvasti siihen, että tämän on jätettävä, mihin sitä muka voi käyttää.”

Turvallisuudesta ei pidä tinkiä, Hakaste korostaa, mutta käytettyjä tuotteita ei pitäisi liiaksi pelätä. Hän vertaa rakennusmateriaalien kierrätystä käytettyjen vaatteiden myyntiin, joka on valtava markkina Suomessa.

”Sitä ei säädellä mitenkään. Ja vaatteita ihmiset pitävät päällään.”

”Itse uskon, että siinä vaiheessa kun saadaan ensimmäisiä laajamittaisesti purkumateriaaleja hyödyntäviä ja arkkitehtonisesti korkeatasoisia uudiskohteita, asenteet alkavat muuttua.” ●

Pitää varmistaa, että nykyisen asetuksen pohjalta tehty tulkinnot ovat uudelleenkäytön näkökulmasta oikeasuuntaisia.

Uusi alku Suomessa

Ukrainalainen arkkitehti Stanislava Balandina ja sisustusarkkitehti Maryana Krupenko pakenivat sodan jaloista Suomeen viime maaliskuussa. Nyt he työskentelevät arkkitehtitoimistossa Helsingissä ja rakentavat elämää uuteen kotimaahansa.

Teksti PÄIVI VIRTANEN

Miten jatkaa arkea ja työntekoa, kun naapurimaa aloittaa hyökkäyssodan ja kotikaupunkia pommitetaan? Tämän tilanteen eteen ukrainalaiset sisustusarkkitehti **Maryana Krupenko** ja arkkitehti **Stanislava Balandina** joutuivat viime helmikuussa.

Krupenko ja Balandina saapuivat lapsineen eri reittejä Suomeen maaliskuussa, Krupenko aluksi Taipalsaaren vastaanotto-keskukseen, Balandina Helsinkiin.

Haastatteluhetkellä elokuussa molemmat istuvat AW2-arkkitehtien kokoushuoneessa Helsingissä kertomassa kokemuksistaan. Krupenko aloitti AW2-arkkitehteilla kesäkuussa, Balandina elokuun alussa.

Mykolajivin satamakaupungista kotoisin oleva Krupenko työskenteli aiemmin freelance-sisustusarkkitehtina.

”Päätimme lähteä melkein heti pommitusten alettua, olimme jo valmistautuneet sodan alkamiseen. Lapset pelkäsivät sodan ääniä todella paljon. Nuorempi poikani on vasta kolme”, kertoo Krupenko.

Mies joutui jäämään Ukrainaan, muu perhe pakeni Unkarin kautta ensin Puolaan. Eräs Krupenkon Suomessa asuva ystävä ehdotti heille Suomeen tuloa.

Taipalsaaren pakolaishuoneeseen saapuminen tuntui ankeasta tilanteesta huolimatta huojentavalta: Krupenko muistelee liikuttuneena, että lahjoitettua tavaraa, ruokaa, vaatteita ja lasten leluja oli valtavat määrät.

”Poikani olivat haltioissaan lelujen määrästä! Olimme hämmästyneitä ja onnellisia suomalaisten auttamishalusta”, hän sanoo.

Khmelnytskystä kotoisin oleva Stanislava Balandina työskenteli sodan alkaessa

Kiovassa yhdysvaltalaisille huonekalutehtaille ja arkkitehteille suunnittelevassa yrityksessä. Hän asui perheineen lähellä Irpiniä.

Irpiniin johtavan sillan räjäytys venäjän joukkojen lähestyessä oli pelastus, joka tarjosi hieman lisää aikaa pakenemiseen.

”Minä ja lapseni matkustimme ystäväperheen autokyydillä aluksi kotikaupunkiin Khmelnytskyiin, josta jatkoimme Romanian, Unkarin ja Berliinin kautta kohti Pohjois-Eurooppaa. Serkkuni, joka

on asunut Helsingissä jo muutaman vuoden, kutsui meidät tänne.”

KYMMENIÄ TYÖHAKEMUKSIA

Matkan koettelemuksista selvittyään yhdyskuntasuunnitteluun suuntautunut Stanislava Balandina työskenteli ukrainalaisia avustavassa järjestössä ja lähetti työhakemuksia kymmeniin arkkitehtitoimistoihin.

”Kaupunkisuunnittelu on Suomessa laadukasta, ja unelmani on saada

LIISA TUOHIMAA

Työn saaminen Suomesta on tuonut sotaa paenneiden Maryana Krupenkon (vas.) ja Stanislava Balandinan elämään turvaa ja pysyvyyttä.

Työpaikan saaminen oli koko perheelle ensimmäinen iloinen uutinen pitkään aikaan.

työskennellä viihtyisän kaupunkiympäristön rakentamiseksi.”

”Olen ollut helpottunut saatuaani työpaikan. Perusasiat ovat nyt kunnossa: työ, asunto ja päiväkotipaikka lapsille”, hän sanoo, ja toivoo saavansa myöhemmin myös miehensä Suomeen.

Myös Maryana Krupenkon äiti pääsi myöhemmin turvaan Suomeen, ja Krupenko löysi ukrainalaisille suunnittelijoille ja muotoilijoille suunnatun työnvälityssivun.

”Liisa oli ensimmäinen henkilö, joka vastasi työhakemukseeni. Työpaikan saaminen oli koko perheelle ensimmäinen iloinen uutinen pitkään aikaan.”

Johtava arkkitehti **Liisa Tuohimaa** vastasi ukrainalaisten rekrytoinnista AW2-arkkitehteille. AW2 on kansainvälinen, Helsingissä ja Tallinnassa sijaitseva, AINS Group -konserniin kuuluva arkkitehtitoimisto. Se on yksi Safan ja ATL:n perustamalla Apua ukrainalaisille arkkitehteille -sivustolla ilmoittaneista toimistoista.

”TE-keskus tarjosi tukea ukrainalaisten työllistämiseen, ja rekrytointi meni sujuvasti”, Tuohimaa sanoo.

AW2 sai yli viisikymmentä työhakemusta, mutta niistä lähes kaikki olivat Ukrainassa asuvilta miehiltä, joilla ei ollut mahdollisuutta poistua maasta.

Maryanan aloitettua työt eteen tuli pysyvemmän asunnon vuokraaminen, ja suomalainen byrokratia astui mukaan kuvaan. Maryanalla ei ollut vielä suomalaista pankkitiliä, eikä pankkiin voinut edes soittaa prepaid-liittymästä.

”Suomessa tarvitaan mobiilivarmenne minkä tahansa viranomaisasian hoitamiseen ja asunnon hakemiseen. Päädyin lopulta hakemaan Maryamin puolesta

asuntoa, omilla tunnuksillani”, Tuohimaa nauraa.

TURVALLISUUS ON TÄRKEINTÄ

Maryana Krupenko asuu nyt perheineen Espoossa, Stanislava Balandina Helsingissä, ja molemmat ovat tyytyväisiä elämäntilanteeseensa.

”Suomi on turvallinen ja rauhallinen maa, ja se on kaikkein tärkeintä. Toivon, että rakennusinsinöörinä työskentelevä miehenikin löytäisi töitä täältä”, Maryana toteaa.

AW2-arkkitehteilla työskentelee suunnittelijoita lähes kymmenestä eri maasta. Sopeutuminen jo entuudestaan kansainväliseen työyhteisöön on sujunut helposti.

Sisustusarkkitehdin työ Suomessa eroaa edukseen ukrainalaisesta.

”Ukrainassa suunnittelijan on tehtävä kaikkea mahdollista, projektin kustannuslaskennasta 3D -mallintamiseen. Suomessa olen saanut keskittyä siihen mistä pidän eniten: visualisointeihin, piirroksiin ja 3D-kuviin”, Maryana Krupenko sanoo. ●

Apua ukrainalaisille arkkitehteille

Suomen arkkitehtiliitto ja Arkkitehtitoimistojen Liitto (ATL) perustivat pian sodan syttymisen jälkeen verkkosivun safa.fi/help. Sen kautta suomalaiset suunnittelutoimistot voivat tarjota joko lähi- tai etätyötä, tiloja tai työvälineitä ukrainalaisille arkkitehteille.

Tietoa työmahdollisuuksista on levitetty lisäksi Ukrainan ja sen naapurimaiden arkkitehtiliittojen kautta ja sosiaalisessa mediassa.

Monet sivulla ilmoittaneet kertovatkin saaneensa hakemuksia ukrainalaisilta arkkitehteilta, ja osa on jo edennyt rekrytointiin asti.

AW2-arkkitehtien **Liisa Tuohimaa** kannustaa suomalaisia arkkitehtitoimistoja hakemaan rohkeasti ukrainalaisia töihin.

”Olin positiivisesti yllätynyt hakemusten korkeasta tasosta. Sodalle ei näy loppua, ja ukrainalaisten hätää ei pidä unohtaa, vaikka sotautisointi tuntuisi puuduttavalta. Apua tarvitaan yhä edelleen, ja työpaikan tarjoaminen on varmasti yksi parhaista keinoista auttaa kokonaisvaltaisesti”, Tuohimaa muistuttaa.

Ilmoittaudu mukaan
osoitteessa safa.fi/help

4 miljoonaa neliötä

Asuinrakennusten korjaustarve kasvaa tulevina vuosina. Asuinrakennusten teknisen korjaus-tarpeen arvioidaan olevan vuosittain keskimäärin 4,07 miljoonaa neliötä aikavälillä 2022–2050.

300 työväentaloa

Suomeen rakennettiin 1900-luvun aikana yli tuhat työväentaloa, joista noin 300 on edelleen olemassa. Työväenmuseo Werstas kartoittaa, mitkä maamme työväentaloista ja kansantaloista voisivat olla ehdolla Unescon maailmanperintölistalle.

4340 euroa

Kuntasektorin arkkitehtien säännöllisen työajan mediaaniansio oli viime vuonna 4 340 euroa kuukaudessa. Kuntasektorin kaavoittajan mediaaniansio oli 4 129 euroa, kaupunginarkkitehdin 5 160 euroa, projektiarkkitehdin 4 367 euroa ja maisema-arkkitehdin 4 169 euroa kuukaudessa.

Lähteet: Pellervon taloustutkimus PTT:n ja Tampereen yliopiston tutkimus, Tilastokeskus, Työväenmuseo Werstas

SITAATTI

”Tehtävänä on luoda maailman paras arkkitehtuuri- ja design-museo Helsinkiin.”

Uuden arkkitehtuuri- ja designmuseon hankejohtaja **Kaarina Gould** 14.6.2022 Helsingissä järjestetyssä keskustelutilaisuudessa ”Mitä kuuluu uudelle arkkitehtuuri- ja designmuseolle?”

Arkkitehtuuritapahtumia Helsingissä, Tampereella ja Tallinnassa

SYKSYN AIKANA juhliataan arkkitehtuuria ja muotoilua useissa alan tapahtumissa. Pohjoismaiden suurin muotoilufestivaali Helsinki Design Week järjestetään 1.–11.9. kaupungilla ja verkossa. Päätapauksipaikkana on **Alvar Aallon** suunnittelema Kanavaranta 1, joka avataan ensimmäistä kertaa yleisölle. ”Sokeripalan” ylimmät kerrokset on varattu kohtaamisille, keskusteluille ja pop-up-ravintolalle.

Tampereen arkkitehtuuri- ja designviikko TAD Week juhlistaa 15. tapahtumavuottaan 30.9.–7.10. teemalla Elinkaari. Luvassa on värikäs kattaus seminaareja, näyttelyitä ja työpajoja sekä ainutlaatuisia vierailukohteita ja avoimia ovia Tampereella, pääosin Finlaysonin historiallisella alueella.

Kuudetta kertaa järjestettävä Tallinnan arkkitehtuuri-biennaali 7.9–31.10 on otsikoitu nimellä ”Edible; Or, The Architecture of Metabolism”. Edible-näyttelyssä Viron arkkitehtuurimuseossa pohditaan aineiden ja energian kiertoa rakennusten ja kaupunkien kontekstissa.

Helsinki Design Weekin liput ja ohjelma helsinkidesignweek.com
TAD Weekin ohjelma tad.fi
Tallinnan biennaalin ohjelma ja liput 2022.tab.ee

HRS Arkkitehdeille Architecture of Necessity -palkinto

HOLLMÉN REUTER SANDMAN ARKKITEHTIEN Tansaniaan suunnittelemat tyttöjen asuntolat palkittiin kesäkuussa kansainvälisellä Architecture of Necessity -palkinnolla. Arkkitehtien yhdessä Lyra in Africa -organisaation kanssa rakentamien asuntoloiden tarkoitus on turvata nuorten tyttöjen koulunkäynti Tansanian maaseudulla, missä koulumatkat ovat pitkiä ja vaarallisia.

Asuntolat rakennetaan yhteistyössä paikallisten yhteisöjen kanssa ja niiden suunnittelussa keskeisiä periaatteita ovat ympäristöystävällisyys ja sosiaalinen kestävyys. Ensimmäinen asuntola valmistui Nyang’oroon vuonna 2018 ja neljäs Madumaan vuoden 2022 alussa.

Ruotsalaisen Virserum Konsthall -taidemu- seon Architecture of Necessity -palkinto myönnetään projekteille, jotka ovat kestävän ja vastuullisen arkkitehtuurin edelläkävijöitä. Tyttöjen asuntolat -projektin ohella palkittiin myös Gyaan Ashray Intiassa ja Earth Building Collective Senegalissa.

Arkkitehtuurissa tulisi huomioida myös linnut

Lintukato on maailmanlaajuinen ongelma, ja sen yksi syy ovat lintujen törmäykset rakennuksiin. Lintukuolemien määrää voidaan vähentää lintuystävällisellä suunnittelulla.

EMMA KOMI

Maailmanlaajuinen lintukato kiihtyy, ja yksi merkittävimmistä lintukuolemien syistä ovat lintujen törmäykset rakennuksiin.

Arviot kohtalokkaiden törmäysten määrästä vaihtelevat

maasta ja tutkimusten määrästä riippuen.

Esimerkiksi Yhdysvalloissa arvioidaan, että viidestä sadasta miljoonasta miljardiin lintua kuolee vuosittain törmättyään rakennusten ikkunoihin tai julkisivuihin. Suomesta varten otettavia tutkimuksia ei ole julkaistu.

Kuolettavien törmäysten lisäksi rakennustaide on vastuussa lintujen hyvinvointia vaarantavasta valosaasteesta sekä pesäpaikkojen, ravinnon ja suojan vähyydestä rakennetuilla alueilla.

LASIN JA KEINOVALOJEN käyttö palvelee lähinnä vahvasti näköaistiin tukeutuvan ihmiselämän tarpeita. Lintujen huomioiminen arkkitehtuurissa ja kaupunkisuunnittelussa ei silti tarkoita ikkunatomia rakennuksia tai pilkkopimeitä katuja, vaan se on kompromissi, jossa niin ihmisen kuin linnunkin tarpeet otetaan huomioon.

Lintuystävällinen arkkitehtuuri on rakennuksia, joissa lasia ja keinovaloa ei ole käytetty liiallisesti, turhaan tai ajattelemattomasti.

Tehokkaimmin lintujen hyvinvointia voidaan arkkitehtuurin avulla parantaa muuttamalla haitallisimpia rakenteita ja trendejä. Lasirakentamisessa eniten törmäyksiä aiheuttavat suuret ja yhtenäiset lasipinnat, jotka joko heijastavat kasvillisuutta tai antavat kirkkaudellaan linnuille virheellisen kuvan vapaasta lentoreitistä.

Seinien kokoiset maisemaikkunat, lasikäytävät ja lasiset kaiteet tulisi korvata muilla ratkaisuilla tai vaihtoehtoisesti suunnitella lasista linnuille näkyvää. Se onnistuu esimerkiksi lasipainokuvioilla, samennetulla lasilla tai lasin päälle tuotavalla julkisivuverhouksella.

Valosaasteen kannalta tärkeintä olisi vähentää valon voimakkuutta, määrää ja suuntausta. Ylöspäin osoittavat voimakkaat valaisimet häiritsevät muuttolintujen herkkyyttä, navigointiin käytettäviä aisteja. Kirkkaan valon vaikutus voi olla linnuille

kohtalokasta, sillä se voi aiheuttaa niille pakkomielteistä valonlähteen kiertelyä sekä törmäyksiä valaistuihin rakenteisiin.

Lintuystävällistä valonkäyttöä on valon rajaaminen esimerkiksi kuvuin tai räystäin, jolloin valo ei leviä ympäristöön ja valaisee vain tarvittavan alueen.

ARKKITEHTONISILLA KEINOILLA voidaan myös parantaa lintujen mahdollisuuksia selvitä ihmisen muokkaamassa ympäristössä. Linnut voivat hyödyntää ravinnonhankintaan, suojaan ja pesintään lähes kaikkia viherrakenteita, kuten viherseiniä, -kattoja ja kattopuutarhoja. Koska viherrakenteet ovat linnuille houkuttelevia, niiden valaiseminen tai rajaaminen aidoilla on tehtävä tarkasti, jotta voidaan välttyä lintujen tahattomalta vahingoittamiselta.

Ihmisen ja linnun yhteiselo ei tarkoita lisääntynyttä tautiriskiä tai lintukirppuja, vaikka niin joskus pelätään. Luomalla lintuystävällisiä tiloja voidaan vähentää lintujen tarvetta pesiä ihmisen kannalta epäedullisiin paikkoihin, kuten katoksiin tai rakenteisiin.

Vaikka lintuystävällisillä ratkaisuilla ei kyetä täysin estämään lintukatoa, niillä on huomattava merkitys uhanalaistumisen vauhtiin ja lintujen tämänhetkiseen ahdinkoon. ●

Kirjoittaja on arkkitehti, jonka kesäkuussa Aalto-yliopistossa arvioitu diplomityö käsitteli lintukadon ehkäisemistä arkkitehtuurin keinoin.

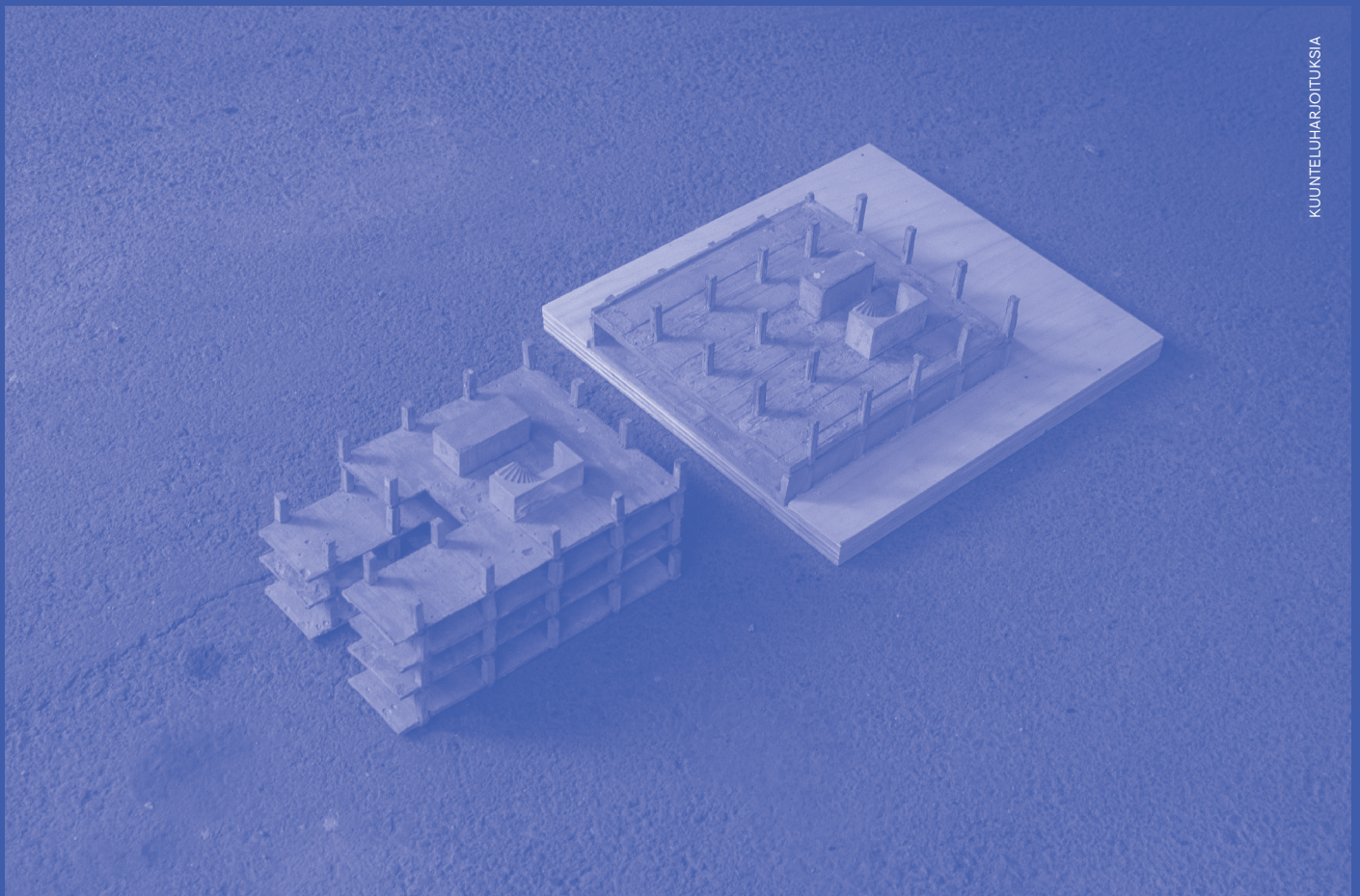

Seinien kokoiset maisemaikkunat, lasikäytävät ja lasiset kaiteet tulisi korvata muilla ratkaisuilla tai suunnitella lasista linnuille näkyvää.

Betonirunkojen puolustajat

Kaisa Karvisen ja Karita Rytivaaran Riisuttu runko -näyttely syventyy 1960- ja 1970-lukujen katoavaan rakennusperintöön ja purkamisen prosesseihin.

Teksti KRISTO VESIKANSA

KUUNTELUHARJOITUKSIA

Suomessa puretaan kiihtyvällä tahdilla toisen maailmansodan jälkeisiä rakennuksia: kouluja, sairaaloita, ostoskeskuksia, tehtaita ja toimistotaloja. Purkuaaltoa eivät näytä hidastavan edes viralliset tavoitteet hiilineutraaliudesta, joiden saavuttaminen edellyttäisi olemassa olevien rakennusten säilyttämistä aina, kun se vain on mahdollista.

Kahden arkkitehdin, **Kaisa Karvisen** ja **Karita Rytivaaran**, muodostama Kuunteluharjoituksia-työryhmä on syventynyt 1960- ja 1970-lukujen katoavaan rakennusperintöön ja purkamisen prosesseihin Riisuttu runko -tutkimushankkeessaan. Koneen Säätiön rahoittaman kaksivuotisen projektin tuloksia on syyskuussa esillä Helsingissä Merihaan pysäköintitalossa järjestettävässä näyttelyssä.

Vaikka modernin arkkitehtuurin suojelusta ja korjaamisesta on keskusteltu aktiivisesti viime vuosina, Karvisen ja Rytivaaran mielestä itse purkamisprosessi on jäänyt vähälle huomiolle.

”Purkupäätöksen jälkeen rakennusta ei enää nähdä osana arkkitehtuurikeskustelua. Mietimme, mitä jos purkamisen prosessia tarkkailisi, hidastaisi tai tekisi ehkä asteittain. Mitä jos runkoa, joka on ollut suunnitteluvaiheessa oleellinen, tarkkailisi purkuvaiheessa samalla tavalla”, Karvinen selittää.

Kantavasta betonirungosta tuli siten projektin polttopiste, jossa risteävät aikakauden arkkitehtuurin esteettiset ihanteet, uudelleen käytön ongelmat ja purkutyömaiden paradoksaalinen viehätys.

Tuoreita lähestymistapoja aihepiiriin kaksikko alkoi etsiä arkkitehtuurin kentän ulkopuolelta.

”Taidekentällä puhuttiin samaan aikaan merkitykselliseltä tuntuvalta tavalla korjaamisesta ja jälleenrakentamisesta ja niihin liittyvistä esteettisistä kysymyksistä. Tuntui, että olisi arvokasta tuoda samankaltaisia keskusteluja modernin arkkitehtuurin kentälle”, Karvinen kertoo.

”Kaipasimme uusia työkaluja käsitellä rakennuskantaa, jota nyt käsitellään purkamalla”, Rytivaara lisää.

ARVOA ARKIYMPÄRISTÖLLE

Riisuttu runko -hanke keskittyy 1960- ja 1970-lukujen arkkitehtuuriin, koska

KATJA TÄHJÄ

(Yllä) Arkkitehdit Karita Rytivaara ja Kaisa Karvinen muodostavat Kuunteluharjoituksia-työryhmän.

(Vas.) Arkkitehtitoimisto Castrén-Jauhiainen-Nuuttilan vuonna 1971 suunnitteleman Espoon kaupungintalon runkopienoismaali. Pitkään tyhjiällä olleen rakennuksen purkutyöt alkoivat heinäkuussa.

”

Betonirakennusten
purkaminen on
ekologisesta näkö-
kulmasta erityisen
haitallista.

Aallon

Haluatko kumppaniksesi tilitoimiston, joka ymmärtää toimintasi erityispiirteet?

Tutustu arkkitehtitoimistoihin erikoistuneisiin palveluihin: aallongroup.fi/arkkitehdit

Tilitoimistoni.

aikakauden betonirakennusten purkamisen on ekologisesta näkökulmasta erityisen haitallista. Rajaukseen vaikuttivat myös kokemukset siitä, miten vaikeaa on arvottaa tuolloin syntyneitä arjen arkkitehtuuria, kuten asuintaloja ja kouluja.

”Niitä kohtaan ei aina koeta empatiaa eikä niitä koeta kauniina. Niiden suojelua koskevat keskustelut ovat siinä mielessä haastavia”, Karvinen toteaa.

”Ehkä tässä on jotain popularisoivakin. Yritämme möyhiä tätä kenttää, joka monesti määrittänyt vastaparien kautta: pitääkö jokin rakennus purkaa vai ei, tai onko se ruma vai kaunis. Toivomme, että siihen väliin syntyisi aikaa”, Rytivaara jatkaa.

Kaksikko koki, ettei suojelukeskusteluissa kiinnitetty riittävästi huomiota arkiympäristöön.

”Kun aloitimme projektin, asuin Pihlajamäessä, alueen suunnitteluun osallistuneen arkkitehti **Sulo Savolaisen** naapurissa. Hän kertoi, miten Pihlajamäkeä suunniteltaessa pyrittiin tukemaan alueen asukkaiden hyvää arkea ja vaikka lasten leikkejä alueella. Tuntui, että pitäisi olla enemmän välineitä lähestyä arjen arvottamista”, Karvinen selittää.

RAKENNUSKUISKAAJAT

Karvinen ja Rytivaara antoivat työryhmälleen nimeksi Kuunteluharjoituksia, sillä he huomasivat viettävänsä paljon aikaa purkutyömailla keskustellen talonmiesten, kiinteistöpäälliköiden ja muiden asianomaisten kanssa.

”He kertoivat huolistaan ja kokemuksestaan rakennusten kanssa. Keskeiseksi osaksi tuli paitsi prosessin ja ihmisten kuuntelu, myös rakennusten kuuntelu”, Karvinen kertoo.

Nimen taustalla oli myös hollantilaisen Delftin yliopiston rakennusperinnön

ja suunnittelun professori **Wessel de Jongen** artikkeli ”Sustainable renewal of the everyday modern” vuodelta 2017, jossa hän määritteli kahdeksan periaatetta modernien rakennusten korjaamiselle.

”Yksi kohdista on, että kuuntele olemassa olevan rakennuksen logiikkaa ja seuraa sitä, ryhdy ´rakennuskuiskajaksi´. Mielestämme se oli kiinnostava ja empaattinen tapa ilmaista asia”, Rytivaara selittää. ”Talo ikään kuin sanelee, miten sitä pitää korjata. Ei tarvitse keksiä ratkaisuja, vaan ne ovat valmiina rakennuksessa”, Karvinen jatkaa.

Kaksikon mielestä kuuntelemalla voisi laventaa myös arkkitehdin perinteistä ammatillista roolia ongelmien ratkaisijana.

”Asiakkaat monesti toivovat, että jos tulee ongelma, se ratkaistaan nopeasti. Meitä kiinnosti kuitenkin se, että ollaan vain hiljaa ja kuunnellaan, mitä rakennukset kertovat”, Rytivaara selittää.

Karvinen huomauttaa, että kuuntelutaito on keskeistä myös feministisessä lähestymistavassa: ”Jos haluat oppia ymmärtämään toisen ihmisen asemaa yhteiskunnassa tai toisen kokemia haasteita, ensimmäinen ohje on, että älä ratkaise tai anna ohjeita vaan kuuntele, mitä toinen haluaa sanoa.”

PYSÄYTETTY PURKUPROSESSI

Riisuttu runko -projektissa Karvinen ja Rytivaara ovat tutkineet 1960- ja 1970-lukujen katoavaa rakennusperintöä kolmen työmenetelmän avulla: he ovat dokumentoineet purku-uhan alaisia rakennuksia ja purkutyömaita, selvittäneet rakennusten taustoja arkistotutkimuksen avulla sekä tehneet niistä betonisia pienoismalleja.

Pienoismalleissa rakennusten kantava betonirunko on riisuttu julkisivuverhouksista, väliseinistä ja muista täydentävistä rakennusosista. Mallit näyttävät siltä kuin purkuprosessi olisi yllättäen jätetty kesken.

”Halusimme kuvitella, että rungon voisi irrottaa rauhalliseen tilanteeseen purkutyömaalta, jossa se jyrksitään pois. Se olisi ikään kuin pysähtyneessä purkamisen tilassa”, Rytivaara kuvailee. Ajatuksena oli tuoda esille arkkitehtuurin

Ammattia pitää ohjata siihen suuntaan, että säilyttäviä ja eteenpäin katsovia suunnitteluperiaatteita voi toteuttaa omassa työssään.

(Yllä) Kristian Gullichsenin ja Pentti Pihan Helsingin Lauttasaareen vuonna 1971 suunnittelema toimistorakennus purettiin viime vuonna.

(Alla) Riisuttu runko -näyttely on syyskuussa esillä Merihaan pysäköintitalossa. Helsingin kaupunki suunnittelee sen purkamista tehokkaamman rakentamisen tieltä.

ydintä ja niin sanottua negatiivisen tilan ideaa.

”Modernina aikana syntyi konsensus siitä, että arkkitehdin oleellisin tehtävä ei ole luoda objekteja tai muotoja, vaan syventyä niiden rajaamaan aineettomaan tilaan, käänteiseen avaruuteen ja toimintaan, joka täyttää rakenteiden välit. Koin betoniset pienoismallit käyttökel-poiseksi tavaksi tutkia näitä ajatuksia. Rungon rajaamat tilat piirtyvät niissä näkyviin ja samalla neutraaliksi koetun betonin ristiriitainen luonne korostuu”, hän selittää.

MUUTTUVUUS TYÖKENTÄ

Rakennussuojelukysymysten lisäksi kipinäinä projektille toimivat kaksikon pohdinnat arkkitehdin ammattikuvasta.

”Valmistumisestamme ei ole kovin montaa vuotta, ja meitä askarrutti, miten arkkitehdin työ voisi tulevaisuudessa olla merkityksellistä ja tuntuisi ajankohtaiselta tässä ajassa. Samalla halusimme kehittää toisenlaisia menetelmiä, joiden kautta voimme olla suhteessa rakennettuun ympäristöön”, Karvinen selittää.

Miten projekti sitten on vaikuttanut kaksikon ajatuksiin ammatinharjoittamisesta?

”Minun on ainakin vaikea nähdä, että menisin takaisin töihin toimistoon tekemään suunnitelmia, jotka edellyttävät betonirunkojen purkamista. Ammattia pitää ohjata siihen suuntaan, että säilyttäviä ja eteenpäin katsovia suunnitteluperiaatteita voi toteuttaa omassa työssään. Tämä kumpuaa periaatteista, jotka olen kokenut läheiseksi koko opiskeluajan, ja ne ovat vain vahvistuneet tämän projektin myötä”, Rytivaara kertoo.

Materiaan keskittynyt projekti on auttanut ymmärtämään myös teoreettisen ajattelun merkitystä.

”Modernin ajan teorian ymmärrys on yllättävän tärkeää, jos puhumme siitä, millainen tulevaisuuden posthumanistinen tieteen kenttä tulee olemaan. Arkkitehdin tulisi tuntea niitä. Aiemmin minulla oli pragmaattisempi lähestymistapa, mutta tämän projektin jälkeen filosofia kiinnostaa entistä enemmän”, Rytivaara selittää.

”Toisaalta filosofiaa opiskelleiden ihmisten kanssa on kiva jutella materiaalisista asioista. Materia, keho ja ajattelu ovat kuitenkin kaikki loppujen lopuksi samaa”, Karvinen jatkaa.

Karvinen ja Rytivaara uskovat työskentelevänsä jatkossakin samojen teemojen parissa.

”On noussut paljon sellaisia aihioita, jotka on pitänyt laittaa hyllylle odottamaan, että niihin voi tarttua huolella”, Karvinen toteaa. ●

Riisuttu runko -näyttely on esillä 8.–15.9.2022 klo 15–19 Merihaan parkkitalo P1:ssä, Hakaniemenranta 10, Helsinki.

Alusta hyönteisille, kasveille ja keskusteluille

Elina Koivisto ja Maiju Suomi ovat suunnitelleet Arkkitehtuurimuseon pihalle paviljongin, jonka tarkoitus on herättää keskustelua arkkitehtuurin vaikutuksesta luontokatoon sekä antaa ihmisten lisäksi tilaa muille lajeille.

Teksti SILJA YLITALO

Oli alkukesä 2020, ensimmäinen koronakevät oli juuri takana. Arkkitehti **Maiju Suomi** oli seurannut mediasta uutisia luontokadosta ja pyöritellyt mielessään jatkotutkimuksen aihetta.

Nyt hän istui ulkona pikkuisessa puutarhassaan Turun Portsan puutaloalueella, joi kahvia ja mietti, miten arkkitehtuurin kautta voisi vaikuttaa luontokatoon. Miten voisi samaan aikaan sekä ottaa tilaa ihmisten käyttöön että antaa sitä muille lajeille?

Suomi siirsi ajatuksissaan pihalla seisovaa terrakottaruukkua. Sen alta paljastui kuhiseva kasa toukkia.

Hänen ensimmäinen reaktionsa oli ällötys. Se vaihtui mielenkiintoon ja siten välittämiseen.

Suomi havahtui. Puutarhassa oli mukavaa ja kaunista, oli sopivasti valoa ja kasveja – vieraan lajin kohtaamisesta johtuvan ällötyksen muuttuminen mielenkiinnon kautta välittämiseksi johtui paikasta, jossa hän oli.

Olisiko mahdollista suunnitella jotakin, joka toimisi samalla tavoin?

PAIKKA IHMISILLE JA MUILLE LAJEILLE

Kaksi vuotta myöhemmin Arkkitehtuurimuseon ja Designmuseon välinen piha Helsingin Kaartinkaupungissa surisee elämää. Hyönteiset lentävät, kukat kukkivat ja heinät huojuvat leppeässä tuulessa.

Pihalle on noussut poltetuista tiilistä ja raakasaviharkoista rakennettu Alusta-paviljonki, jonka ovat suunnitelleet Maiju Suomi ja arkkitehti **Elina Koivisto**. Paviljonki on osa Suomen taiteellista väitöstyötä, joka käsittelee ihminen–luonto–kahtiajaon purkamista arkkitehtuurin keinoin, sekä Koiviston luonnonmateriaalien rakennuskäyttöä tarkastelevaa tutkimusta. Sitä ovat olleet toteuttamassa Raision seudun koulutuskuntayhtymän Rasekon savirakentajalinjan sekä Aalto-yliopiston muotoilun laitoksen opiskelijoita.

”Olemme osa luontoa ja täysin riippuvaisia muista lajeista, mutta länsimaaisessa ajattelussa luonto nähdään hyödynnettävänä resurssina ja ihminen

siitä erillisenä. Arkkitehtuuri palvelee tätä kahtiajakoa rajaamalla luonnon ihmisen ulkopuolelle. Aloimme pohtia, mitä olisi arkkitehtuuri, joka samaan aikaan tarjoaa meille suojan, mutta myös mahdollistaa muille lajeille niiden olemassaolon”, Suomi sanoo.

Saatuaan oivalluksen pihallaan Suomi otti yhteyttä Koivistoon, joka opettaa Aalto-yliopistolla rakennusoppa. Suomen tavoin Koivisto on pohtinut työssään arkkitehtuurin, rakentamisen ja maankäytön vaikutusta ilmastokriisiin ja luontokatoon.

”Kestävyyskeskustelu arkkitehtuurissa painottuu tällä hetkellä paljolti tekniseen puoleen ja erilaisiin mitattavissa oleviin asioihin, kuten energiansäästöön ja hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen”, Suomi sanoo.

Suomen ja Koiviston mukaan se ei yksinään riitä.

”Arkkitehtuuri on myös taidetta, kulttuurin tuote, joka ilmaisee arvoja ja ajatuksia. Ne on kirjattu rakennuksiimme, kirjaimellisesti hakattu kiveen.

KUVAT ANNI KOPONEN

(Vas.) Elina Koivisto ja Maiju Suomi. Paviljongissa kasvaa noin viittäkymmentä eri perennalajia, yhteensä yli tuhat kasvia. Niitä ovat olleet valitsemassa Helsingin yliopiston ekologian tutkijat. ”Enemmän kuin hyönteishotelleja pölyttäjät tarvitsevat urbaanissa ympäristössä ravintoa eli kasveja”, Koivisto sanoo. Kasvit on istutettu säkkeihin, jotta ne voi siirtää uuteen paikkaan kun paviljonki puretaan.

(Oik.) Kun pergoloiden savipaneelien rappaus pikkuhiljaa varisee pois, alta paljastuu pajupunos. ”Se hoitaa edelleen varjostustehtävää ja näyttää kauniilta. Asioiden ei tarvitse aina olla joko ehjiä tai rikki, vaan muutos voi olla osa arkkitehtuuria”, Maiju Suomi sanoo. Variseva savi on lisäksi arvokasta pesänrakennusmateriaalia esimerkiksi pääskysille. Japanilaisesta aaltokuvioista inspiraationsa saanut rappaus on Mari Hermajan suunnittelema.

Mitä ovat ne ajatukset, joita ympäristötietoinen arkkitehtuuri voisi ilmaista?” Suomi kysyy.

Koivistoa kiinnostavat erityisesti arkkitehtuurissa käytettävät materiaalit, mistä ne otetaan, minne ne menevät ja mitä siinä välissä tapahtuu.

”Nykyisessä materiaalisessa maailmassamme minua huolestuttaa tietynlainen materiaalittomuus. Se liittyy luonnon pois sulkemiseen: on pyritty kehittämään rakennusmateriaaleja, jotka ovat mahdollisimman sileitä, neutraaleja ja hylkiviä, jotta niihin ei tartu mikään elämä.”

”Olemme karsineet maailmastamme aika paljon tasoja, kun yksityiskohtien, materiaalisuuden ja haptisuuden kokemukset jäävät pois”, Koivisto sanoo.

Samalla materiaalit ovat usein kertakäyttöisiä, niitä ei voi kunnostaa eikä korjata.

JÄLKIÄ JÄTTÄMÄTTÄ

Alusta-paviljongin rakentamiseen on käytetty savea, jota saadaan esimerkiksi

käytöstä poistuneilta pelloilta. Sitä ei tarvitse kaivaa syvältä maasta, siihen ei lisätä ympäristölle haitallisia aineita ja sen voi palauttaa käytön jälkeen takaisin luontoon.

Paviljongin on tarkoitus olla paikallaan kaksi vuotta ja tarjota sinä aikana alusta erilaisille luontoon ja ympäristöön liittyville keskusteluille, työpajoille ja kulttuuritapahtumille, kuten konserteille ja installaatioille.

”Väliaikaisena rakenteena olennaista on, että se poistuu jälkiä jättämättä eikä siihen ole käytetty kohtuutonta määrää energiaa”, Suomi sanoo.

Raakasavitiilet murenevät ja katoavat muutamassa vuodessa omia aikojaan. Niitä on käytetty etenkin paviljongin eteläsivulla, jossa ne oletettavasti kestävät paremmin kuin kylmemmällä ja kosteammalla pohjoissivulla.

Lisäksi rakennusmateriaalina on käytetty poltettuja tiiliä ja Wienerbergerin Poroton-harkkoja, jotka ovat kestäviä, mutta joiden valmistaminen kuluttaa energiaa. Ne on kiinnitetty niin, että ne

on myöhemmin helppo purkaa ja käyttää uudelleen.

”Niille on jo pysyvä sijoituspaikka tiedossa toisessa rakennuksessa.”

Sen lisäksi että paviljonki on alusta erilaisille tapahtumille ja keskusteluille sekä kasvualusta kasveille, siihen liittyy myös ajatus alusta aloittamisesta, Koivisto sanoo.

”Ei riitä, että vain muokkaamme nykyisiä toimintatapojaamme – joilla koko ekokatastrofi on saatu aikaan – vähän tehokkaammaksi, vaan meidän on muutettava koko ajattelutapamme, aloitettava alusta”, Maiju Suomi toteaa. ●

Alusta-paviljonki Arkkitehtuuri-
museon pihalla lokakuuhun 2023 asti.
Syksen ohjelma ja lisätietoja mfa.fi

Modernismin kritiikki on politiikkaa

Modernin arkkitehtuurin vastustamisesta ja uustraditionalismin puolustamisesta on tullut viime vuosina erityisesti oikeistopopulistisen liikehdinnän poliittinen strategia.

ALEKSI LOHTAJA

Ylen kolumnisti, dosentti **Jari Ehrnrooth** kirjoitti modernismin ylivallasta suomalaisissa kaupungeissa 3.6.2022 julkais-

tussa kolumnissaan ”Miksi ihmiset pakotetaan elämään rumissa betonilaa- tikoissa”. Ehrnroothin mukaan modernistit tuhosivat suomalaisista kaupungeista traditionaalisuuden, kauneuden ja koristeellisuuden.

Kolumnin perusajatus vastaa Suomessa viime vuosina käytyä keskustelua, jossa on vaadittu paluuta klassismiin tai esimerkiksi jugendarkkitehtuuriin. Keskustelussa ne nähdään ihmisille viihtyisänä rakennettuna ympäristönä modernismin, postmodernismin ja nykyarkkitehtuurin sijaan. Tämän näkökulman mukaan valtaosa kaupunkilaisista pitää viihtyisänä arkkitehtuurina nimenomaan uustraditionalistisia tyyliä, vaikka arkkitehdit eivät suostu tätä hyväksymään.

Rumien betonilaatikoiden vastustamisessa ei ole kuitenkaan kyse ainoastaan arkkitehtien ja ”kansan” makupreferenssien erosta. Modernin arkkitehtuurin vastustamisesta ja uustraditionalismin puolustamisesta on tullut viime vuosina erityisesti oikeistopopulistisen liikehdinnän poliittinen strategia.

VUONNA 2019 saksalainen arkkitehtuurijulkaisu ARCH+ julkaisi klassisen arkkitehtuurin ja uuden eurooppalaisen oikeistopopulismin yhteyttä käsitelleen *Rechte Räume – Bericht einer Europa-reise* -teemanumeron. Siinä osoitetaan, miten rumien modernien betonilaatikoiden kritiikki ei ole ainoastaan kiistaa esteettisistä preferensseistä. Sen kautta tuotetaan myös politiikkaa, jonka pyrkimys on palauttaa ”alkuperäinen” eurooppalaisuus ja länsimainen kulttuuri takaisin loistonsa.

Arkkitehtuuriteorian professorina toimiva **Stephen Trüby** kutsuu tätä arkkitehtuuriin liittyväksi metapolitiikaksi. Metapolitiikalla tarkoitetaan poliittisen päätöksenteon pohjalla oleviin arvoihin vaikuttamista. Tällaisen politiikan keskiössä ovat kulttuuri, kieli, ideat ja erilaiset arvojärjestelmät.

Viime vuosien oikeistopopulistisessa liikehdinnässä onkin havaittavissa tällaista metapolitiikkaa, erityisesti mitä tulee ”eurooppalaisuuden” arvojen vaalimiseen. Monet oikeistopopulistit ovat oikeuttaneet esimerkiksi epäsuoran rasistista politiikkaa verhoamalla sen perinteisten länsimaisten ja eurooppalaisten arvojen ja elämäntavan puolustamiseksi. Modernismi taas nähdään usein tällaisen elämäntavan uhkana.

Tästä näkökulmasta esimerkiksi eurooppalainen kulttuuriperintö kaikessa arvokkuudessaan toimii myös poliittisen ulossulkemisen välineenä. Tämä ei tietenkään tarkoita, että länsimaisen kulttuuriperinnön vaaliminen olisi automaattisesti ulossulkevaa. Samalla tavalla myös uustraditionalistisia tyyliä kannatetaan hyvin erilaisista syistä ja valtaosin ilman minkäänlaisia poliittisia motiiveja.

Siitä huolimatta traditionalismiin liittyvä metapolitiittinen taso ja sen vaikutus poliittiseen päätöksentekoon on kuitenkin hyvä tiedostaa. Ei ole kenties sattumaa, että **Donald Trumpin** presidenttikaudella tehty esitys ”Making federal building beautiful again” vaati, että Yhdysvaltain liittovaltiohallinnon tilaamat uudet julkiset rakennukset on tehtävä ”kauniiksi”, siis kertaustyylien arkkitehtuuria noudatellen. Esityksen mukaan juuri kertaustyylien kauneuden kautta on mahdollista tavoittaa ”Amerikan idea”.

Myös Isossa-Britanniassa konservatiivipuolueen aloitteesta syntynyt Building Better, Building Beautiful -komissio pyrki tuomaan keskustelun

kauneudesta ja traditionalismista osaksi Britannian asuntopolitiikkaa. Komission johdossa toiminut **Sir Roger Scruton** tunnetaan nimenomaisesti pitkän linjan konservatiivisuuden, traditionalismin ja länsimaisten arvojen puolustajana sekä modernin arkkitehtuurin voimakkaana kriitikkona.

Eikö kuitenkin se, että asuntopolitiikassa keskitytään määrän ohella myös laatuun, siis juuri rakennusten kauneuteen, ole vain hyvä asia? Rakennetun ympäristön moninaisuus ja esteettinen laatu ovat varmasti asioita, joita kaikki kannattavat. Mutta kenen ehdoilla tätä laatua määritellään? Ja onko esimerkiksi brutalismin vastustaminen näissä hankkeissa ylipäätään puhtaasti esteettistä ja kauneuteen perustuvaa?

ARKKITEHTUURIN TUTKIJAJA Tim Verlaan esittää, että Building Better, Building Beautiful -komission raporteissa esiintyvä brutalismin vastustaminen ja klassisen arkkitehtuurin kauneuden puolustaminen ovat usein myös poliittisia argumentteja hyvinvointivaltiota vastaan. Kyse ei ole toki uudesta ilmiöstä. **Margaret Thatcherin** aikakaudella 1980-luvulla Isossa-Britanniassa tapahtui tunnetusti suuri siirtymä julkisesta asuntotuotannosta ja valtiojohtoisesta asuntopolitiikasta yksityismistajuutta korostavaan malliin.

Myös tuolloin brutalismia kritisoitiin hyvinvointivaltiolaisen asuntopolitiikan tyyppiesimerkkinä hyvin samanlaisilla argumenteilla kuin nykyisin: betonilaatikoiden harmaus ja monotonisuus passivoivat ihmisiä ja tekevät heidät riippuvaisiksi julkishallinnosta ja sosiaali- ja sosiaali- ja sosiaali- ja sosiaali-

Esimerkiksi **Alison ja Peter Smithsonin** suunnitteleman suojellun Robin Hood Gardens -arkkitehtuurikonas- suuden purkamisen voikin nähdä arkkitehtuuriin liittyvän metapolitiikan traditiomyönteisyyden toisena puolena. Siinä missä klassista arkkitehtuuria puoluste-

taan siihen liittyvien poliittisten arvojen nimissä, brutalismia vastustetaan siihen liittyvien käännteisten poliittisten tavoitteiden vuoksi.

Tästä näkökulmasta myös Jari Ehrnroothin kritiikin rumia betonilaatikoita kohtaan voi lukea ensisijaisesti laajempaa kamppailuna siitä, minkälaisille poliittisille arvoille yhteiskuntaa tulisi rakentaa. Samanlaista metapolitiikkaa on havaittavissa myös Ehrnroothin aikaisemmissa kolumneissa, joissa on vaa-dittu liberalismiin nimissä muun muassa terveydenhuollon yksityistämistä kokonaan, valtion holhouksen lopettamista ja penätty ihmisiä ottamaan vastuuta omasta elämästään.

Modernistisen arkkitehtuurin kritiikki tuo tähän lisäulottuvuuden: yksilöiden vastuunotto omasta elämästään ei ole hänen mukaansa mahdollista niin kauan kun joudumme elämään mieltä madaltavassa ja aisteja lannistavassa modernistisessä ympäristössä.

KUTEN TODETTUA, modernismi-vastaisuutta tai traditionaalisen arkkitehtuurin muotokielen arvostamista ei pidä automaattisesti tulkita poliittisena argumenttina suuntaan tai toiseen. Monin paikoin esimerkiksi uusjuggendia

edustavat ehdotukset täydennysrakentamiseksi myös ilmentävät kiinnostavaa, uudenlaista ja ennakkoluulotonta tulkintaa kaupunkitilan eri historiallisista kerrostumista ja niiden jatkumoista.

Tästä huolimatta klassisen arkkitehtuurin puolustaminen kauneuden nimissä ei ole välttämättä täysin viatonta tai poliittisesti neutraalia. Tulisikin kysyä, minkälaisia poliittisia arvoja ja oletuksia siihen sisältyy ja mitä yhteiskunnassa pidetään kyseenalaistamattomasti sinä klassisena kauneutena, johon Ehrnrooth ja muut haluavat jatkuvasti palata. ●

Kirjoittaja on yhteiskuntatieteiden tohtori, jonka väitöskirja *Architecture as Spatial Configuration of Politics* tarkastettiin Jyväskylän yliopistossa kesäkuussa.

”

Rumien betonilaatikoiden vastustamisessa ei ole kyse ainoastaan arkkitehtien ja ”kansan” maku-preferenssien erosta.

Toisten asemassa

Arkkitehti Helena Sandman suunnittelee rakennuksia parantaakseen ihmisten elinoloja. Halu suunnitella eettisesti vieraisiin kulttuureihin johti väitöskirjaan empatiasta.

Teksti SILJA YLITALO

Arkkitehti **Helena Sandmanin** ensimmäinen suunnittelutyö oli talo Senegalin Rufisqueen opiskelutoverien **Jenni Reuterin** ja **Saija Hollménin** kanssa. Paikallisten naisjärjestöjen käyttöön tarkoitettu rakennus valmistui vuonna 2001.

Prosessi oli ollut pitkä. Suunnittelu alkoi vuonna 1995 Teknillisen korkeakoulun harjoituskurssilta Senegalista, johon Sandman, Reuter ja Hollmén osallistuivat. Itse suunnittelutyön jälkeen aikaa meni vielä rahoituksen hakemiseen.

”Kun talo valmistui, mekin olimme kaikki jo ehtineet valmistua.” Rakennus on edelleen naisjärjestöjen käytössä, mistä Sandman on tyytyväinen.

Sandman on siitä harvinainen suomalaisarkkitehti, että hän on uransa alusta alkaen keskittynyt lähinnä globaaliin etelään sijoittuviin hankkeisiin. Hän on ollut suunnittelemassa muun muassa orpokotia ja turvakotia Tansaniaan, synnytyslaitosta Intiaan, oppimiskeskusta Kairon roskienkerääjille ja asuinkerrostaloa Sansibarille.

Valtaosa suunnittelutöistä on syntynyt yhdessä Hollménin ja Reuterin kanssa, joiden kanssa Sandman perusti yhteisen toimiston vuonna 1996. Projektien hallintoa pyöritetään vuonna 2007 perustetun Ukumbi-järjestön kautta.

Varsinkaan uran alkuaikoina vastavaa työtä tekeviä arkkitehteja ei ollut Suomessa kuin muutama.

”Meidän projektimme olivat niitä ensimmäisiä. Sen jälkeen kiinnostus on kasvanut valtavasti.”

EMPAATTINEN SUUNNITTELU ON KÄYTTÄJÄLÄHTÖISTÄ

Hollmén Reuter Sandman Arkkitehtien tuoreimpia suunnittelutöitä on koulutyttöjen asuntola Etelä-Tansaniaan.

”Yläkouluja on siellä harvassa ja koulumatkat usein pitkiä. Asuntolassa asuminen parantaa tyttöjen turvallisuutta ja vähentää esimerkiksi teiniraskauksia, jotka ovat yleinen syy koulunkäynnin

keskeytymiseen”, Sandman sanoo. Asuntola voitti kesällä kansainvälisen Architecture of Necessity -palkinnon.

Sandman aloittaa suunnitteluprosessinsa haastattelemalla ja keräämällä tietoa siitä, millaista rakennusta tarvitaan ja miten se palvelee käyttäjiään parhaiten.

”Melkein kaikissa projekteissamme tavoitteena on ollut ihmisten osallistaminen. Mutta koska se ei ole ollut virallinen osa suunnittelutyötä, se on usein tuntunut jäävän liian pinnalliseksi.”

Sandman halusi perehtyä kysymyseen tarkemmin ja ryhtyi tekemään väitöstutkimusta aiheesta. Väitöskirja *Empathy matters: architecture for the world's majority* tarkastettiin Aalto-yliopistossa viime vuonna. Sandman on pitkin uraansa myös opettanut yliopistolla ja toiminut muun muassa vierailijaprofessorina Itävallan Linzissä ja Hongkongissa.

Arkkitehtuurin tutkimuksessa empatia-sanaa on käyttänyt Suomessa aiemmin lähinnä **Juhani Pallasmaa**.

”Hänellä empatiassa on kyse arkkitehdin kyvystä kuvitella olevansa joku muu, laittaa itsensä käyttäjän rooliin. Itse taas halusin syventyä toisten ymmärtämiseen”, Sandman sanoo.

”Koen, ettei minulla länsimaisena arkkitehtina ole mahdollisuutta tai kykyä eläytyä vaikkapa nuoren afrikkalaisen pojan elämään ilman keskusteluja ja taustatutkimusta.”

Muotoilun puolelta löytyi termi *emphatic design*, jonka Sandman koki omakseen. Se viittaa käytännönläheisiin ja käyttäjälähtöisiin metodeihin, jotka tähtäävät paikallisten asukkaiden ja yhteisöjen osallistamiseen.

”Suunnittelijasta tulee ikään kuin välittäjä, joka itse melkein häviää.”

Sandmanille empaattinen suunnittelu tarkoittaa pyrkimystä yhdistää ”arkkitehtiempaattinen” näkemys, jossa hyödynnetään omaa arkkitehtonista osaamista ja kykyä asettua käyttäjän asemaan, ja toisaalta paikallisten asukkaiden syvällistä osallistamista,

niin että syntyy ymmärrys siitä mitä he tarvitsevat.

”Tarkoituksena on rakentaa tila, jossa kaikkien äänet kuuluvat.”

SOSIAALISESTI JA EKOLOGISESTI KESTÄVÄÄ

Kun suunnitellaan vieraisiin kulttuureihin, eikö vaarana ole, että länsimainen arkkitehti tuo mukanaan oman ajattelumaailmansa ja suunnitteluperinteensä ja jyrää alleen paikallisen tradition?

”Kohdemaan kulttuurin kunnioittaminen on todella tärkeää. Kokemukseni on, että ulkopuolisena pystyy joskus näkemään jopa paremmin paikalliset tavat ja traditiot ja tarkkailemaan, miten tilaa käytetään.”

Kehittyvissä maissa arkkitehteja on hyvin vähän Eurooppaan verrattuna, ja hekin ovat usein saaneet koulutuksensa länsimaissa. Arkkitehteja käytetään hankkeissa joissa liikkuu rahaa, ei sellaisissa sosiaalisissa projekteissa, joita Sandman ja kumppanit tekevät.

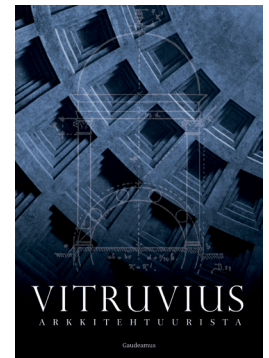
Tällä hetkellä Sandman työskentelee aiemman tutkimusryhmänsä pohjalta perustetussa monialaisessa Leapfrog Projects -yrityksessä, joka keskittyy kestävään kehitykseen.

Työn alla muun muassa Tansanian Iringa-alueelle sijoittuva projekti, jossa tuotetaan paikallisten puuseppien kanssa kevyitä huonekaluja lähellä kestävästi viljellystä männystä. Tavoitteena on nostaa puun arvoa ja kasvattaa pienten puunviljelijöiden tuloja, ja samalla tarjota paikallinen vaihtoehto raskaille ja epäeettisesti tuotetuille jalopuuhuonekaluille, Sandman kuvaa.

Sandman haluaa suunnitella myös rakennukset ekologisesti ja kestävästi. Arkkitehdilta toivotaan kuitenkin usein samanlaisia ilmastoituja peililasirakennuksia kuin länsimaissakin on, Sandman sanoo.

”Emme voi mennä ja sanoa että ne eivät ole teitä varten, vaan meidän pitää pystyä tarjoamaan jotakin, mikä tuntuu vielä hienommalta.” ●

Arkkitehtuurin suurin klassikko vihdoin suomeksi

Yli kaksi tuhatta vuotta sitten kirjoitettu Vitruviuksen Arkkitehtuurista on saanut ensimmäisen suomennoksensa. Kääntäjät Panu Hyppönen, Lauri Ockenström ja Aulikki Vuola kertovat valtavasta urakasta, joka opetti antiikin kulttuurista ”enemmän kuin latinan ja arkeologian maisterin tutkinnot yhteensä”.

Teksti ANNI VARIS

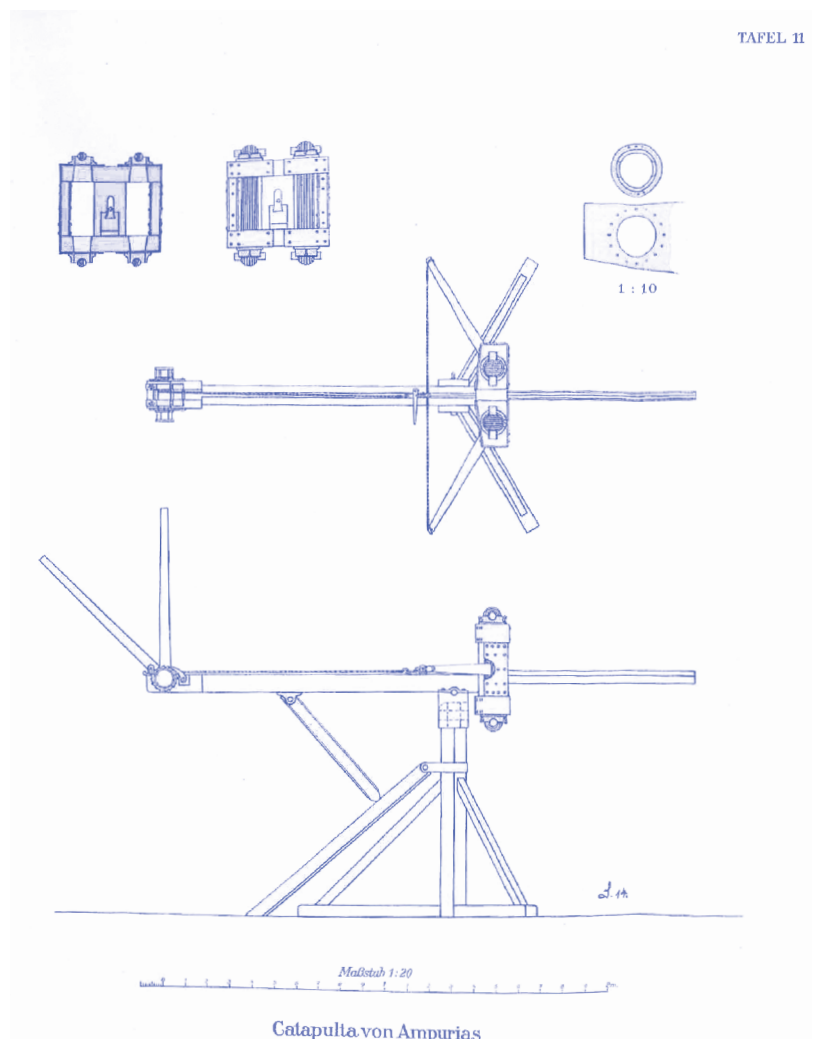
Arkkitehtuurin historian vaikutusvaltaisin teos ja ainoa säilynyt laaja esitys antiikin ajan rakentamisesta ja arkkitehtuurista, **Marcus Vitruvius Pollion** (n. 80–15 eaa.) *De architectura libri decem* (n. 25 eaa.), julkaistaan nyt ensimmäistä kertaa suomeksi. Kuvitettu suomennos *Arkkitehtuurista* sisältää alkuteoksen lisäksi selitykset ja johdannon, jossa avataan teoksen historiaa sekä antiikin ajatusmaailmaa.

Teoksen kääntämisestä vastasivat arkeologi ja latinisti **Panu Hyppönen** Oulun yliopistolta, latinisti ja romanisti **Aulikki Vuola** sekä hankkeen vastuullisena johtajana toiminut taidehistorian yliopistotutkija **Lauri Ockenström** Jyväskylän yliopistolta.

Lauri Ockenström: Vitruviuksen Arkkitehtuurista käännettiin kaikille Euroopan pääkielille jo 1500-luvun aikana. Suomi on viimeisiä keskikokoisia eurooppalaisia kieliä, jolle tätä arkkitehtuurin alan suurta klassikkoa ei ole vielä käännetty.

Teoksen merkitys on ollut todella määräävä uuden ajan arkkitehtuurissa ja arkkitehtuurin kirjoittamisessa sekä siinä, miten antiikin perintöä on käytetty muokkaamaan eurooppalaista maailmankuvaa ja yhteiskunnallisia järjestelmiä. Tavoitteenamme on ollut välittää teos kokonaisuudessaan mahdollisimman autenttisena ja helppolutuisena suomalaiselle nykylukijalle.

Panu Hyppönen: Teoksella on ollut valtava vaikutus länsimaiseen kulttuuriin, joten pidän sen kääntämistä suurena kulttuuritekona. Käännöstyön aikana luin 1700-luvun lopun saksankielistä käännöstä, jossa iloittiin, että vihdoinkin saksalaiset saavat lukea Vitruviusta omalla äidinkielellään. Nyt 220 vuotta myöhemmin teos on suomalaistenkin

(Oik.) Kirjan voi ottaa mukaan matkalle ja katsoa, mistä kaikkialta voikaan löytää elementtejä, joista Vitruvius puhuu. Kuvassa Castorin ja Polluxin temppelin rauniot Forum Romanumilta.

(Vas. alla) Kääntämisurakkaa hankaloitti käsikirjoitusperinteen rikkonaisuus. Esimerkiksi luvut, joita Vitruvius esittää katapultin eri osien mitoille, on pitänyt myöhemmin rekonstruoida kokonaan. Kuvassa mallinnos Vitruviuksen kuvailemasta skorpionista eli nuolia ampuvasta katapultista teoksesta E. Schramm: Die Antiken Geschütze der Saalburg (1918).

”

Suomi on viimeisiä keskikokoisia eurooppalaisia kieliä, jolle tätä arkkitehtuurin alan suurta klassikkoa ei ole vielä käännetty.

luettavana. *Arkkitehtuurista* on sisällöltään ja kieleltään niin monimutkainen, että parhaiten sen ymmärtää omalla äidinkielellään.

Aulikki Vuola: Hanke veti kääntäjän aika nöyräksi. Aihepiiri ei ole ainoastaan järkyttävän vaikea, vaan myös Vitruviuksen tyyli on hyvin erilainen kuin kenenkään muun tuntemani antiikin auktorin. Tähän on sisällytynyt niin paljon selvitystyötä, että tuntuu kuin suomentaminen olisi ollut vain jäävuoren huippu.

LO: Suurin osa ajasta on mennyt taustatietojen hankkimiseen, muiden käännösten kommentaarien ja tutkimuskirjallisuuden lukemiseen. Keskeinen työtehtävämme on oikeastaan ollut selvittää, mitä Vitruvius on todennäköisesti tarkoittanut. Voisi jopa sanoa, että aiemmista latinan taidoista ei ole kovin paljon hyötyä Vitruviuksen kohdalla, sillä hänen käyttämänsä kieli on niin kompleksista ja esiteltujen aihepiirien kirjo niin laaja. Yhden ainoan tekstikappaleen selvittäminen saattoi vaatia jopa puolen metrin pinon kirjoja.

Syynä siihen, miksi Vitruviusta ei ole aiemmin suomennettu, voi olla työn laajuus ja haastavuus. Nostaisin tässä kohtaa esille myös antiikin ajan teosten kääntämisen rahoituspuolen Suomessa. Esimerkiksi Ranskassa Vitruviuksen nykykäännöstä työsti kymmenhenkinen työryhmä ja käännös oli vuosikymmenten urakka. Täällä käännöksiä tehdään säätiöiden apurahoilla ja ammattimaisten käännösten saaminen perustuu yksityisten rahoittajien hyväntekeväisyyteen.

PH: Saimme ensimmäisen apurahan kahdeksi vuodeksi Kulttuurirahastolta helmikuussa 2016 ja vaikka tiesimme, että projekti olisi mittava, niin silti

meille tuli yllätyksenä, miten aikaa vievää kaikki on ollut. Hajanaisten rahoitusperiodien jälkeen olemme tehneet käännöstä myös omalla ajallamme.

Yhteensä kuusi vuotta kestänyt käännöstyö eteni niin, että ensin jaoimme teoksen kymmenen kirjaa kolmeen osaan ja teimme niistä suuntaa antavat raakakäännökset. Samalla kun työstimme niitä yhdessä kohti lopullista käännöstä, teimme alaviitteitä ja keräsimme aineistoa johdantoa varten. Viimeisen vuoden aikana kokonaisuus on puristettu kasaan.

Tämä on ollut hyvin vaativa, inspiroiva ja opettavainen kokemus. Vitruvius on tavallaan opettanut antiikin kulttuurista enemmän kuin latinan ja arkeologian maisterin tutkinnot yhteensä – yhtään näitä tutkintoja väheksymättä.

AV: Teoksessa käydään läpi oikeastaan koko antiikin kokemusmaailma. Siinä käsitellään muun muassa lääketiedettä, ilmastoja, tähtitiedettä ja filosofiaa. Ottaen huomioon Vitruviuksen historiallisen merkityksen arkkitehtuurille, on yllättävää, miten vähän hän itse lopulta puhuu siitä. Toisaalta hän tuo esiin monta kreikkalaista lähdeä, jotka eivät muuten ole säilyneet tähän päivään.

LO: Aihepiiri on valtavan laaja, mutta olemme laatineet teokseen selitykset, jotka auttavat asiaan perehtymätöntäkin lukijaa ymmärtämään, mistä Vitruvius puhuu. Uskomme, että kova työ on kannattanut ja tässä on monipuolinen ja luotettava lukupaketti kaikille kiinnostuneille. ●

Vitruviuksen De architectura -teoksen suomennos Arkkitehtuurista ilmestyy lokakuussa 2022 Gaudeamus Kirjan kustantamana.

Ruotsin kaupunkisuunnittelun unohdettu uudistaja

Kaupunginarkkitehti Per O. Hallman toi uusromantiikan ja puutarha-kaupunkiajattelun ruotsalaiseen kaupunkisuunnitteluun 1900-luvun alussa. Artikkelikokoelma nostaa esiin ammattipiirien ulkopuolella tuntemattomaksi jääneen ruotsalaisen suunnittelijan ja pedagogin.

Tukholman Valhallavägenillä, vastapäätä Kuninkaallisen teknillisen korkeakoulun metroasemaa on talorivistö, josta erottuu 1900-luvun alun jugendtalo. Sen suunnitteli perheelleen asunnoksi **Per O. Hallman** (1869–1941), joka oli merkittävimpiä Ruotsin kaupunkisuunnittelun vaikuttajia ja uudistajia 1900-luvun alussa.

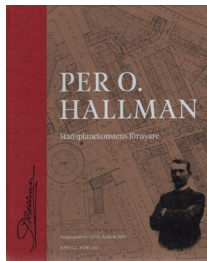
Ammattipiirien ulkopuolella Hallman on kuitenkin jäänyt melko tuntemattomaksi.

Tukholman historiallista kaupunkikuvaa vuodesta 1901 vaalinut Samfundet S:t Erik -yhdistys on tehnyt arvokkaan teon julkaistessaan Hallmanista artikkelikokoelman perinteikkäässä vuosikirjasarjassaan. Teoksen 15 artikkelia käsittelevät Hallmanin elämäntyötä ja kattavat niin puutarha-kaupungin rantautumisen Ruotsiin kuin Hallmanin rakennussuunnitelmat.

Hallman todella ansaitsee teoksen tuoman huomion, sillä hänen vaikutuksensa uusromanttisen kaupunkirakentamisen rantautumisessa Ruotsiin oli merkittävä. Aikalaisensa **Lars Sonckin** tavoin hän innostui 1890-luvulla **Camillo Sitten** uusromanttisista ideoista. Toisin kuin rakennustaiteestaan tunnetun Sonckin, Hallmanin tie vei pääasiassa kaupunkisuunnittelun pariin, viranomaiseksi ja opettajaksi.

Hallman toimi vuodesta 1904 lähtien Tukholman kaupunkisuunnittelulautakunnan arkkitehtinä sekä kaupunginarkkitehtinä. Lisäksi hän teki 1890-luvulta 1930-luvulle ulottuneen pitkän pedagogisen uran Tukholman Kuninkaallisessa teknillisessä korkeakoulussa.

Jo ennen virkauraansa Hallman ajoi Ruotsiin puutarhakaupunkeja ja otti vuonna 1903 osaa Barcelonan laajennussuunnittelukilpailuun, joka koski Ildefons Cerdà'n L'Eixample-ruutukaavaa ympäröinyttä puutarhakaupunkivyöhykettä. Hän jäi palkintosijoitta, mutta Ruotsin ensimmäinen toteutettu puutarhakaupunki – Gamla Enskede Tukholman eteläpuolella (1907) – oli Hallmanin käsialaa.

Per O. Hallman.
Stadsplanekonstens
förnyare, Samfundet
S:t Eriks Årsbok 2019.

Kokoelman kirjoittajissa on niin tutkijoita kuin suunnittelevia arkkitehteja. Lopputulos on tämän johdosta tyyliltään vaihteleva, ja artikkelien näkökulmien punainen lanka avautuu paikoin vaivalloisesti. Teos olisi hyötynyt toimitustyöstä: nyt Camillo Sitten uusromanttisen kaupunkisuunnittelun avaintekseen *Kaupunkirakentamisen taide* (*Der Städtebau nach seinen kunstlerischen Grundsätze* 1889) palataan uudelleen ja uudelleen noin puolessa teoksen artikkeleista. Lisäksi jäin kaipaamaan kirjan rakennetta ja näkökulmia selittävää johdantoa.

Lukukokemuksena teos on mukaansatempaava, jopa kevyt. Osa artikkeleista tosin kytkeytyy Hallmaniin hieman liian pitkän mutkan kautta. Kuvitus on monipuolista, mutta etenkin piirustusmateriaali olisi voitu painaa suurempikokoisena.

Elämäkertojen sijaan arkkitehdeista tehdään yhä useammin artikkelikokoelmia, jotka valottavat heidän elämäntyötään eri näkökulmista. Suomessa tällainen toteutettiin parisen vuotta sitten **Uno Ullbergista**. Formaatin toimivuus vaihtelee, ja Hallmanin kohdalla lopputulos jää valitettavasti hieman keskeneräiseksi.

Lievistä ongelmistaan huolimatta teosta voi suositella lämpimästi etenkin niille, joita kiinnostaa vuosisadan alun teknokratian vastainen kaupunkisuunnitteluliikehdintä ja viherrakennehistoria.

Lopuksi on vielä pohdittava, missä määrin kaipaamme lisää (suur)miehiä jalustalle nostavia teoksia, olivat nämä aikanaan miten vaikuttavia tapauksia tahansa. Muunlaisille lähestymistavoille arkkitehtuurin historiaan on koko ajan enemmän tarvetta.

”

Ruotsin
ensimmäinen
toteutettu
puutarha-
kaupunki
Gamla Enskede
oli Hallmanin
käsialaa.

PANU SAVOLAINEN
Kirjoittaja on historiantutkija ja arkkitehti ja työskentelee Aalto-yliopiston arkkitehtuurin historian ja restauroinnin apulaisprofessorina.

Kengo Kuman Tokio

Kengo Kuman pienimuotoinen ja herkkä matkakirja Tokiosta on ajatuksia herättävä sukellus japanilaiseen mielenlaatuun ja arkkitehtuuriperinteeseen.

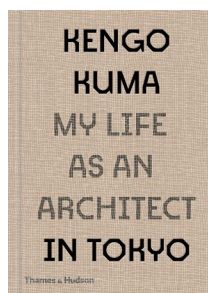
Japanin eräs tunnetuimpia nykyarkkitehteja **Kengo Kuma** luotaa Tokion sekä menneitä että uusinta arkkitehtuuria herkkäpiirteisessä teoksessaan *My Life as an Architect in Tokyo*.

Kuma (s. 1954) on tarkoittanut teoksensa myös helposti mukana kulkevaksi matkaoppaaksi suurkaupungin historiaan ja nykyisyyteen. Ulkoisesti vaatimaton kirja on sisäisesti sitäkin monisyisempi. Tekstit ovat punnittuja, suhteellisen niukkoja mutta täynnä rivien lomaan sijoitettuja tietoja. Olennaisinta on Tokion yliopiston arkkitehtuurin professoria hoitavan Kuman henkilökohtainen tarina, jota hänen herkäät piirroksensa täydentävät. Harvalukuiset valokuvat ovat mustavalkoisia.

Kuma ei arvosta korkealle Japanin 1960- ja 70-lukujen talouskasvun yltiöpäisiä tuotoksia liike-elämän arkkitehtuuriin. Betoni ja teräs syrjäyttivät Tokion perinteistä ja matalaa puurakentamista. Hienovireisestä kritiikistään huolimatta hän myös tuntuu ymmärtävän Japanin tarvetta irtautua toisen maailmansodan henkisestä ja aineellisesta painolastista.

Tokion vuoden 1964 olympialaiset näyttäytyvät lähes samanlaisena käännekohtana optimismissa kuin Suomessa Helsingin kesäolympialaiset vuonna 1952 – jotka oli alunperin siirretty Tokiosta Kiinan–Japanin sodan takia. Kun Kuman toimisto sai tehtäväkseen suunnitella uuden stadionin vuoden 2021 Tokion toisia kesäolympialaisia varten, oli materiaalivalintana puu. Stadionin julkisivut on konstruoitu Japanin setripuusta, jota hankittiin maan kaikista 47 prefektuurista.

Kiinnostavia ovat Kuman huomiot saksalaisen 1920- ja 1930-lukujen arkkitehtuurin vaikutuksista Japanin 1900-luvun modernismin pioneerien muotokieleen. **Tetsurō Yoshida** (1894–1956) tunsikin henkilökohtaisesti **Bruno Tautin**, jota hän avusti Tautin toteuttaessa Japaniin Hyoga Villaa (1936). Yoshidan Tokioon suunnittelema Pääposti luo mielikuvia 1920-luvun saksalais-itävaltalaisesta tyylistä. Kuma painottaa, kuinka vertikaalinen ristikkora-

Kengo Kuma: My Life as an Architect in Tokyo. Thames & Hudson Ltd 2021.

kenne, jonka Yoshida omaksui Japanin rakennusperinteestä, toimi esikuvana eurooppalaisille modernisteille eikä päinvastoin. Hyoga Villan naapuriksi suunnittelemassaan vierastalossa (1995), joka nykyään toimii hotellina, Kuma kunnioitti Tautin Kölnin messujen Lasipaviljonkia (1914).

Kengo Kuman Tokion kohteita elähdyttävät monimutkaisilta vaikuttavat, mutta todellisuudessa yksinkertaiset, varjovaikutuksia luovat konstruktiot, jotka on usein toteutettu puusta. Kuma mainitsee esikuvakseen **Jun'ichirō Tanizakin** varjoja ylistävän esseen (1933), jossa kirjailija pohtii perinteisen japanilaisen arkkitehtuurin kauneutta. Kumalle on tärkeää luoda rakennuksen sisäosiin pehmeää valoa, jota muuttuvat varjot elävöittävät.

Le Corbusier on Kumalle 1900-luvun tärkein arkkitehti. Eniten mainintoja kirjasessa saavat kuitenkin **Frank Lloyd Wright** ja maanmiehet **Tadao Andō** ja **Kenzō Tange**. Wrightiltä Kuma oppi materiaalien käsittelyn rouheutta, minkä avulla voi luoda varjovaikutelmia.

Kengo Kuman pienimuotoinen ja herkkä matkakirja opiskelu- ja työkaupungistaan Tokiosta on ajatuksia herättävä sukellus japanilaiseen mielenlaatuun ja arkkitehtuuriperinteeseen. Teoksessa esitellään Kuman ja hänen toimistonsa suunnittelemaa rakennuksia sekä kymmeniä muita kohteita. Kiinnostavia ovat Kuman analyysit kukkuloille kylämaisesti rakentuneen Tokion kaupunginosista.

Perinteisistä matkakirjoista poiketen kirja ei vyörytä lukijan eteen loputtomia detaljeja ja ylenmääräistä kuvamateriaalia. Teos herättää kiinnostuksen vierailta vaikkapa Kuman toimiston suunnittelemassa Wasedan yliopistoalueen Kansainvälisessä kirjailijatalossa (2021). Yleisölle avoimena kirjastona ja tapahtumapaikkana toimiva talo on omistettu **Haruki Murakamin** tuotannolle ja Murakamin lahjoittamalle arkistolle.

LAURI JÄÄSKELÄINEN

”

Kumalle on tärkeää luoda rakennuksen sisäosiin pehmeää valoa, jota muuttuvat varjot elävöittävät.

Havaintoja suomalaisesta metsästä

Italialaisen muotoilu-studio Formafantasman näyttely valottaa metsänhoidon, päätöksenteon ja metsäteollisuuden välisiä kytköksiä.

Teksti KRISTIINA KUUSILUOMA

Italialainen muotoilustudio Formafantasma osallistui kesän ajan Designmu-seossa esillä olleella *Cambio – suomalainen metsä* -näyttelyllään käynnissä olevaan keskusteluun metsiemme tilasta ja roolista.

Alunperin Lontoon Serpentine Galleryyn keväällä 2020 toteutetun *Cambio*-näyttelyn aiheena oli globaali puunjalostusteollisuus ja metsienkäyttö. Designmuseoon toteutetussa versiossa Formafantasma tarkastelee suomalaista puunkäyttöä, suhdettamme puuhun materiaalina sekä niihin vaikuttavia ekologisista, historiallisista, poliittisista ja sosiaalisista voimia. Näyttelyn nimi viittaa latinan kielen sanaan *cambium*, joka tarkoittaa muutosta tai vaihtoa.

Formafantasman perustajien **Andrea Trimarchin** ja **Simone Farresinin** työskentelyä leimaa vahva tutkimuksellinen ote, jonka tuloksia näyttely tuo kaikkien käytettäväksi.

Näyttelyn nimi *Cambio – on Finnish Forestry* on kiinnostavasti suomennettu muotoon *Cambio – suomalainen metsä*. Metsäkonfliktien ja politiikan tutkija **Kaisa Rautio** toteaa yhdessä näyttelyn haastatteluista: ”Meillä saattaa olla nyt metsissä enemmän puuta kuutiometreinä kuin joskus aiemmin, mutta se ei varsinaisesti tarkoita metsää. Metsä on elävä ekosysteemi, josta löytyy biodiversiteettiä, luonnon monimuotoisuutta... Se, että saamme enemmän puutavaraa ei tarkoita, että meillä on enemmän metsiä – eikä se tarkoita, että meillä olisi monimuotoisempia metsiä.” Metsälle ei siis ole olemassa määritelmää.

SUOMALAINEN PUHE metsästä kuu-lostaa usein kansalliselta mainospu-heelta. Metsäthän ovat vain meitä suomaalaisia varten, ja siellä se puu kasvaa kohisten.

Erilaisen näkökulman näyttelyssä tarjoaa videokuvaa ja puhetta hienosti sekoittava teos *Quercus*, joka antaa äänen puulle itselleen. Suunnittelun, päätöksenteon ja teollisuuden keskiössä on aina ollut ihminen, mutta pitäisikö tavoitteena olla pikemminkin elollisten olentojen rinnakkaiselo planeetalla? Minkä arvon annamme puille ja metsälle? Näyttely sisältääkin ehdotuksen puiden oikeuksien yleismaailmalliseksi julistukseksi.

Nykyään puunkaato ja -kierto perustuvat yksityisiin FSC- ja PEFC-järjestelmiin, joista jälkimmäinen on Suomessa yleisesti käytössä. Asiantuntijoiden mukaan se ei kuitenkaan huomioi riittävästi ympäristönsuojelijoiden ja alkuperäiskansojen näkemyksiä. Formafantasma tekee näyttelyssä ehdotuksen kansainväliseksi sopimukseksi kestävästä metsänhoidosta ja kansallisista sertifiointijärjestelmistä. Historiallisiin metsälakeihin pohjautuvat asiakirjat on laatinut valtiotieteilijä ja kansainvälisen ympäristöhallinnon- ja -politiikan professori **Philipp Pattberg**.

Installaatio *52 vuotta* havainnollistaa, kuinka kauan yhdeltä suomalaiselta männyltä kuluu aikaa sitoa se hiilimäärä, joka installaation esineistä vapautuu niiden roskeen heittämisen jälkeen. Kartonkipinojen, eurolavojen ja paperirullien vieressä seistessä tulee voimaton olo: samalla kun paperin käyttö vähenee, pakkausmateriaalien kysyntä lisääntyy maailmanlaajuisesti.

Näyttely antaa synninpäästön ajat- tomille ja aikaa kestäville huoneka- luille sekä pitkän käyttöiän omaaville tuotteille, kuten puurakennuksille. Samalla se heittää ilmaan ajatuksen, että puutuotteiden takuun tulisi vastata niiden valmistamiseen tarvittavan puun kiertoaikaa.

Heijastuspintana Formafantasma käyttää näyttelyä sponsoroineen Arte- kin toimintaa. Yritys on nykyään ainoa massiivipuisten koivuhoonekalujen val- mistaja Suomessa. Muutoin kotimainen huonekaluteollisuus on puutavaran tuon- nin varassa, sillä paikalliset vaihtoehdot ovat vähissä, ja Suomessa on jäljellä enää yksi koivusaha.

NÄYTTELYKÄYNNIN JÄLKEEN on selvää, että intendentti **Suvi Saloniemen** käänös osui naulan kantaan: suo- malainen *forest* on yhtä kuin *forestry*. Suomalaisesta metsästä puuttuu isossa kuvassa kaikki se moninaisuus, jota siellä voisi olla, sillä metsä on valjastettu palvelemaan ennen kaikkea paperi- ja selluteollisuutta.

Artek A-factoryn toimitusjohtaja **Jukka Silvennoinen** hämmästelee omassa haastattelussaan, että suuret puunjalostustehtaat käyttävät muuta- massa tunnissa enemmän puuta kuin A-factory koko vuoden aikana. Vaikka näyttelytekstit ovat matalalla ja vaikeasti luettavia, kannattaa silti lukea jokainen rivi: 1970-luvun alussa Metsähallitus jopa ruiskutti Lapissa Agent Orange -kasvimyrkkyä tappaakseen koivuja kui- tupuuta tarjoavan männyn tieltä.

Todellisuutta on, että Suomessa raha tulee jatkossakin metsästä. Päätöksen- teon tueksi tarvitaan siten avointa ja eri näkökulmat aidosti huomioivaa keskus- telua sekä tutkimusta. Paljonko metsiä voidaan avohakata selluteollisuuden tarpeisiin? Saadaanko sellusta ja nano- selluloosasta kehitettyä viisaita, pitkä- kestoisia tuotteita? Mitä tapahtuu, jos siirrytään enenevässä määrin jatkuvan kasvatuksen mukaiseen metsänhoitoon? Hyväksyvätkö ihmiset mahdollisen elin- tason laskun tai mitä potentiaalia on hii- likompensaatiolla taloudellisesti? ●

Cambio – suomalainen metsä
-näyttely oli esillä Designmuseossa
10.6.–28.8. Projektin verkkonäyttely
löytyy osoitteesta www.cambio.website.

(Vas. yllä) Andrea Trimarchi ja Simone Farresin perustivat italialaisen muotoilustudion Formafantasman vuonna 2009.

(Oik. yllä) Jokainen Stool 60 -installaation jakkara on valmistettu rauduskoivusta, joka on Suomen metsien yleisin puulaji. Suomessa on jäljellä enää yksi koivusaha.

(Oik.) 52 Years -installaation nimi 52 vuotta viittaa siihen, kuinka kauan yhdeltä suomalaiselta männyltä kuluu aikaa sitoa se hiilimäärä, joka installaation esineistä vapautuu niiden roskeen heittämisen jälkeen.

SIMON171

PAAYO LEHTONEN

PAAYO LEHTONEN

Rooman nykytaiteen museo Maxxi (2010) on Zaha Hadidin suunnittelema.

Näyttely naisista arkkitehtuurissa alkaa Suomesta

Rooman nykytaiteen museo Maxxissa on esillä laaja kattaus nykyarkkitehtuurin tekijöitä. Useiden arkkitehtien elämäntyöstä voisi kuratoida oman näyttelynsä.

Rooman nykytaiteen museo Maxxin *Buone Nuove – Donne in architettura* eli Hyviä uutisia – Naiset arkkitehtuurissa -näyttely on monikerroksellinen näkemys siitä, miten naisten asema on vahvistunut viime vuosikymmeninä arkkitehtuurissa ja kaupunkisuunnittelussa.

Näyttely perustuu Maxxin laajaan kokoelmaan 1900- ja 2000-luvun arkkitehtuuria, jota on laajennettu audio- ja kuvatallenteilla. Ensimmäiseksi näyttelyvieras saa kuitenkin tutustua Euroopan ja ehkä koko maailman ensimmäisiin naisarkkitehteihin. Kierroksen aloittaa **Signe Hornborgin** valmistuminen arkkitehdiksi Helsingissä vuonna 1890, ja muista suomalaisista mainitaan **Aino Aalto** Artekin yhteydessä.

Zaha Hadidin (1950–2016) suunnittelema Maxxi on loistava paikka esitellä naisten vaikutusta nykyarkkitehtuuriin. Hadidin vahva näkemys orgaanisten tilojen luomisesta saa rinnalleen nuoremman sukupolven suunnittelijoiden visiot, esimerkiksi **Mariana Pestanan** ympäristötietoisuuden ja nykyteknologian tuntemuksen.

Eri lähtökohdista tulevat arkkitehdit kertovat, millaista on hyvä suunnittelutyö ja mikä siihen vaikuttaa. Vaikka työt kuljettavat eri maanosiin, lähes jokainen kertoo suunnittelevansa paikallisesti tai paikkasidonnaisesti.

Tärkeää on myös verkostoitua. Arkkitehdit ja arkkitehtuurin asiantuntijat puhuvat yhteisöllisyydestä laajemminkin. Samaa teemaa käsitellään Arkkitehtuurimuseossa parhaillaan esillä olevassa *Eläköön Wivi Lönn!* -näyttelyssä naisarkkitehtien yhdistyksen Architectan historian kautta.

INNOVATIIVISUUS, rohkeus ja omaan näkemykseen luottaminen nousevat Maxxin kierroksella vahvasti esille. Näyttelyssä on useita arkkitehteja, joiden elämäntyöstä voisi kuratoida oman näyttelynsä. **Diana Agrest** on yksi heistä. Hänen kokeellinen työskentelytansa sai alkunsa Pariisissa 1960-luvun lopussa, ja vuonna 1972 Agrest nimitettiin Princetonin yliopiston arkkitehtuurikoulun ensimmäiseksi naislehtoriksi. Hän osallistui aktiivisesti myös IAUS:n

(The Institute of Architecture and Urban Studies) toimintaan New Yorkissa.

Tästä kaupunkisuunnittelun vaihtoehtoliikkeestä esitetään Agrestin ohjaama ja tuottama elokuva *The Making of an Avant-Garde* (2013), joka tuo kiinnostavasti esille, miten naisarkkitehdit ja naisliike pääsivät mukaan uutta etsivään ja vahvasti politisoituneeseen suunnitteluun. Pariisin hullun vuoden opeilla oli nyt käyttöä. Radikaaleja uudistuksia ajavassa kaupunkisuunnittelussa vallattiin taloja ja etsittiin käytännön keinoja, joilla saataisiin kaupungista turvallisempi tila kaikille. Samaa teemaa avaa toisaalla arkkitehtuurin historioitsija **Beatriz Colomina**.

Näyttelyssä on esillä joidenkin toteutuneiden projektien pienoismalleja tai osia niistä. Esimerkiksi **Anupama Kundoon** prototyyppi koottavasta moduulikodista on saanut muutaman värikkään seinärakenteen ympärilleen. Sen olisin halunnut nähdä kokonaisena. Tilojen muunneltavuus on Maxxin yksi hienouksista, ja lisäneliöitä pienoismalleille olisi löytynyt helposti galleriatilan liikuteltavan seinän takaa.

MARJA VÄISÄNEN

Buone Nuove – Donne in architettura -näyttely on esillä Rooman nykytaiteen ja arkkitehtuurin museo Maxxissa 23.10.2022 asti.

safa.fi/kilpailut

ARKKITEHTUURI- KILPAILUT

Yleiset kilpailut

15.5.2022 – 17.10.2022	Oulun museo- ja tiedekeskus
9/2022 – 12/2022	Lepuski 2.0: Leppävaaran keskus, ideakilpailu
10/2022 – 1/2023	Lapinjärven kirkonkylä
10/2022 – 2/2022	Kaarinan keskustan ideakilpailu

Sisään jätetyt yleiset kilpailut

24.2.2022 – 1.6.2022	Karhulan koulukeskus, Kotka
----------------------	-----------------------------

Kutsukilpailut

3.1.2022 – 3.6.2022	Tikkurilan Värитеhtaan alue
4.5.2022 – 31.8.2022	Kruunuvuorenranta, kortteli 49339
23.6.2022 – 28.9.2022	Train Factory (Teollisuuskatu 16)
22.6.2022 – 21.10.2022	Vanhan Vaasan sairaala
15.9.2022 – 16.1.2023	Espoolaisten talo

Muut menettelyt

29.4.2022 – 17.10.2022	Varikon tornin puukerrostalo Ouluun, suunnittelu- ja tontinluovutuskilpailu
8.8.2022 – 11.11.2022	Kruunuvuorenrannan kortteli 49338, suunnittelu- ja tarjouskilpailu

Harkitsetko kilpailun järjestämistä?

Tutustu tilaajille suunnattuun verkkosivuun
osoitteessa ***arkkitehtuurikilpailut.fi***

Arkkitehtuurikilpailuja hallitsevat miehet

Yleisiä arkkitehtuurikilpailuja pidetään reiluna ja tasa-puolisena menettelynä. Mutta kun kilpailuun valitaan puolueetonta asiantuntijatuomaria, tehtävään kutsutaan kolme kertaa useammin mies kuin nainen.

Teksti PIPSA PENTTINEN

Suomessa on järjestetty arkkitehtuuri-kilpailuja pian 150 vuotta ja kilpailut ovat yksi Suomen arkkitehtiliiton merkittävimmistä toiminnan muodoista.

Anonyymiyteen perustuva arkkitehtuurikilpailua pidetään reiluna ja tasapuolisena menettelynä: kilpailuihin osallistutaan nimimerkeillä, eikä töitä arvioiva tuomaristo tiedä niiden tekijöitä. Erityisesti yleiset kilpailut tarjoavat mahdollisuuksia myös uusille tekijöille, sillä ne ovat avoimia kaikille.

Kilpailujen tuloksissa sukupuolten tasa-arvo ei kuitenkaan näy. Kilpailumenestystä niittäneiden joukossa miehiä on vielä 2000-luvullakin ollut huomattavasti enemmän kuin naisia, kuten esimerkiksi Suomen Arkkitehtiliiton vuonna 2006 julkaisemasta *130 vuotta suomalaisia arkkitehtuurikilpailuja* -kirjasta käy ilmi.

Tilanne ei juuri ole muuttunut viime vuosina: tammikuun 2019 ja kesän 2022 välillä ratkenneiden yleisten kilpailujen palkittujen, lunastettujen ja kunniamainittujen töiden tekijöistä vain noin 30 prosenttia on naisia.

Safan jäsenissä naisia ja miehiä on suunnilleen yhtä paljon. Safan rekisteri sukupuolittaa jäsenet automaattisesti henkilötunnuksen perusteella, joten muita sukupuolia ei toistaiseksi ole mahdollista tilastoida.

Syitä miesten suureen määrään palkittujen ehdotusten tekijöissä voi etsiä yhteiskunnan rakenteista, kuten kodin ja hoivavastuun epätasaisesta jakautumisesta. Koska kilpailuihin osallistutaan anonyymisti, ei ole tilastotietoa siitä, kuinka suuri osa kaikista osallistujista on naisia. On kuitenkin todennäköistä, etteivät naiset osallistu kilpailuihin yhtä ahkerasti kuin miespuoliset kollegansa.

Kilpailuihin osallistuminen on työtä, jota tehdään usein muiden töiden päälle, pohtii taide- ja sosiaalihistorioitsija **Hanna Tyvelä**. Hän on perehtynyt naisten asemaan arkkitehtuurissa ja on yksi hiljattain ilmestyneen **Wivi Lönnin** töitä valottavan kirjan toimittajista ja Arkkitehtuurimuseon *Eläköön Wivi Lönn!* -näyttelyn kuraattoreista. Tyvelä ei ole tutkinut

kilpailuja suoraan, mutta kommentoi asiaa yleisellä tasolla.

”Jos arkkitehdin läpimurtoikä on 30–40-vuotiaana, se on samalla myös tyypillistä lapsiperheäikää. Lienee selvää, että kilpailuihin osallistuvat ne, joilla siihen on aikaa ja resursseja.”

Yhteiskunnan rakenteisiin arkkitehdit voivat vaikuttaa vain rajallisesti, mutta sen sijaan voidaan tarkastella itse kilpailujärjestelmää. Miten sukupuolten välinen tasa-arvo toteutuu järjestelmän sisällä?

SAFA-TUOMARI ON USEIMMITEN MIES

Merkittävää päättäväisyyttä kilpailuissa käyttää järjestäjien nimittämä tuomaristo. Se hyväksyy kilpailuohjelman lopullisen muodon ja päättää voittajasta.

Arkkitehtiliitto nimittää palkintolautakuntiin puolueettomia asiantuntija-tuomareita, tuttavallisemmin Safa-tuomareita. Safa-tuomarin on oltava riippumaton järjestävästä organisaatiosta, muusta tuomaristosta ja kilpailijoista.

Tuomarinimitykset tekee Safan kilpailutoimikunta. Yleisiin kilpailuihin tuomareita valitaan kaksi ja kutsukilpailuihin yksi. Kutsukilpailun tuomarin voivat nimittää myös kilpailuun mukaan valitut työryhmät yhdessä, mikä oli pääasiallinen käytäntö viime vuosiin asti.

Vuosien 2000–2021 aikana arkkitehtuurikilpailujen tuomaristoon on nimetty yhteensä 515 Safa-tuomaria, joista vain 126 eli 24,5 prosenttia on etunimensä perusteella naisia.

Tuomariston muut jäsenet nimeää kilpailun järjestäjä. Kokoonpanon suuruus vaihtelee kilpailukohtaisesti, yleensä siihen kuuluu noin kymmenen henkilöä. Heidän sukupuolijakaumastaan ei ole tilastoja.

Safa-tuomareita on vuoden 2000 jälkeen valittu 132 yleiseen kilpailuun, yhteensä 258 tuomaria. Heistä 78 eli noin kolmasosa on ollut naisia, mikä vastaa kilpailuissa menestyneiden naisten osuutta parin viime vuoden aikana.

Melkein kaikissa yleisissä kilpailuissa eli 94,7 prosentissa vähintään toinen Safa-tuomareista on ollut mies. Lähes puolessa eli 45,5 prosentissa kilpailuista molemmat tuomarit ovat olleet miehiä, kun ainoastaan 5,3 prosentissa eli seitsemässä kilpailussa molemmat tuomarit olivat naisia. Niihin sisältyvät muun muassa molemmat 2000-luvulla järjestetyt päiväkotikilpailut.

Valitut SAFA-tuomarit 2000–2021

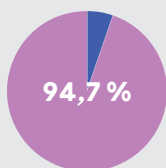
*Kutsukilpailujen tuomarilistauksessa on puutteita 2000-luvun alkuvuosissa.

”

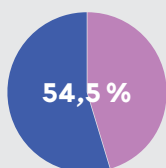
On yksi kilpailulaji, jossa naisia on valittu Safan edustajiksi lähes yhtä usein kuin miehiä, nimittäin juhlarahakilpailut.

(Vas.) Maatullin peruskoulun kaksi-vaiheisen yleisen kilpailun vuonna 2020 voittivat ruotsalaisarkkitehdit Sofia Fors Adolfsson ja Rebecca Blomqvist Petersen ehdotuksellaan Metsäaukio. He ovat olleet ainoa vain naisista koostuva voittajatyöryhmä vuosina 2019–2022.

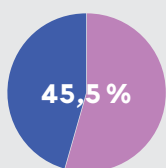
Vleisten kilpailujen SAFA-tuomarit

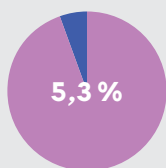
Vähintään
toinen mies

Vähintään
toinen nainen

Molemmat
miehiä

Molemmat
naisia

Miehet
Naiset

”

Arkkitehtuurin sisäinen
kritiikki tuntuu olevan
paljon muuta taiteen
alaa jäljessä.

Kutsukilpailujen tuomareista ei ole kattavaa listaa, mutta saatavilla olevan tiedon perusteella heitä on ollut vuoden 2003 jälkeen ainakin 231. Heistä naisia oli 41 eli ainoastaan 17 prosenttia.

On kuitenkin yksi kilpailulaji, jossa naisia on valittu Safan edustajiksi lähes yhtä usein kuin miehiä, nimittäin juhlarahakilpailut. Vuoden 2000 jälkeen niihin on nimetty yhteensä 41 tuomaria, joista 19 on ollut naisia.

Viime vuosina on yleistynyt tapa, jossa kilpailutoimikunta nimeää myös kutsukilpailujen Safa-tuomarin. Se näyttää olevan naisten osuuden kannalta parempi. Vuodesta 2013 lähtien toimikunta on nimenyt 35 kutsukilpailutuomaria, joista 13 eli 37 prosenttia on ollut naisia.

ITSEÄÄN TOISTAVA KEHÄ

Mistä miesten yliedustus kilpailutuomaristossa sitten johtuu? Yksi taustalla vaikuttava tekijä on tuomariston valinnassa painotettavat seikat.

Kilpailutoimikunnan tuomarivalintoja ohjaavat Safan liittovaltuuston antamat ohjeet. Niiden mukaan henkilön tulisi muuan muassa ”edustaa mahdollisimman laajasti liiton jäsenkuntaa”, ”olla vastavassa aikaisemmassa kilpailussa palkintoehdotuksen tekijä” tai ”muulla tavoin [...] perehtynyt kilpailukohteena olevaan alaan”. Lisäksi vähintään yhden tulisi ”olla toiminut aikaisemmin jäsenenä arkkitehtuurikilpailun palkintolautakunnassa”. Hänen on myös oltava Safan jäsen, tosin tästä poiketaan, jos tuomaristoon halutaan edustaja ulkomailta.

Tuomarilta tai tuomariparilta edellytetään siis suunnittelukohteeseen liittyvän asiantuntemuksen lisäksi menestystä arkkitehtuurikilpailuissa tai kokemusta tuomaristossa toimimisesta. Jälkimmäistä on vaikea saada ilman kilpailumenestystä. Niinpä niin kauan kun kilpailumenestys kasautuu miehille, myös tuomarivaltaa käyttävät useimmiten miehet.

Mitä tilanteen korjaamiseksi voisi tehdä? Ensinnäkin tulisi tarkastella nimityksiin liittyviä ohjeistuksia tai niiden painotusta. Onko niin, että ilman henkilökohtaista kilpailumenestystä ei pysty arvioimaan asiantuntevasti kilpailuehdotuksia? Entä voisiko ohjesäännön hyväksymää poikkeusta ”tai olla muulla tavoin perehtynyt kilpailukohteen alaan” käyttää enemmän hyödykseen?

Tuomariparia valittaessa on jo olemassa hyvä käytäntö, jonka mukaan

toisella tuomareista tulee olla aikaisempaa kokemusta nimenomaan tuomaroinnista. Sillä siirretään osaamista eteenpäin ja saadaan lisää kokeneita tuomareita.

Kuitenkin jos miehiä valitaan edelleen naisia enemmän ensikertalaistuomareiksi, kokeneita naistuomareita tulee jatkossakin olemaan miehiä vähemmän.

AVUKSI TUOMARIPANKKI

Myös Safan kilpailutoimikuntaa ovat vetäneet lähes yksinomaan miehet. Vuonna 1947 perustetulla toimikunnalla on ollut 46 puheenjohtajaa, joista vain kaksi on ollut naisia: **Anne Brunow** vuonna 1998 ja **Karin Krokfors** 2005. Molemmat toimivat tehtävässä vain vuoden. Puheenjohtajat ja toimikunnan jäsenet nimittää Safan hallitus.

Toisaalta Safan toimiston kilpailuista vastaavana asiantuntijana on valtaosan 2000-lukua ollut nainen. Hänellä ei kuitenkaan ole äänivaltaa tuomarinimityksissä.

Kilpailutoimikunnassa sopivia tuomareita kartoitetaan aiemman tuomarintokokemuksen, viimeaikaisten kilpailutulosten sekä toimikuntalaisten omien verkostojen avulla.

Yksittäisiin kilpailuihin ei voi hakea tuomareita avoimesti, koska kilpailuista ei yleensä valmisteluvaiheessa voi vielä keskustella julkisesti. Varsinkin yleisissä kilpailuissa Safa-tuomarit pyritään saamaan mukaan järjestäjän avuksi jo kisan varhaisessa vaiheessa.

Hanna Tyvelä

NIKO TAMPIO

Työtä voisi helpottaa tuomaripankki, johon kerättäisiin erilaisia ja eritaustaisia arkkitehteja, joiden joukosta nimitettäviä tuomareita voitaisiin etsiä. Jäsenistö voisi ehdottaa siihen sopivia henkilöitä tai itseään. Tämä vaatii osin ajattelutavan muutosta, sillä tuomarointia on perinteisesti pidetty tehtävänä, johon kutsutaan, ei haeta.

NÄKÖKULMALLA ON MERKITYSTÄ

Taidekentällä yhdenvertaisuuden ja inklusiivisuuteen liittyvistä asioista on keskusteltu jo vuosia, Hanna Tyvelä sanoo.

”Arkkitehtuurin sisäinen kritiikki erilaisten vakiintuneiden käytäntöjen seuruksista tuntuu olevan paljon muuta taiteen alaa jäljessä, ellei jopa jonkinlainen tabu.”

Yhdenvertaisuuteen liittyviä näkökantoja on toki muitakin kuin pelkästään sukupuolten välinen tasa-arvo, Tyvelä huomauttaa.

”Mutta onhan sillä merkitystä, jos ‘hyvä arkkitehtuuri’ määritetään suurelta osin miehen näkökulmasta. Vaikka ajatellaan, että arkkitehtikoulutus ja -työ antavat valmiuksia muodostaa laajoja yleisiä näkemyksiä, kokemuksen tulkintaan vaikuttaa aina tulkitsija.” ●

Kirjoittaja työskentelee Safan kilpailukoordinaattorina ja vastaa kilpailujen viestinnästä ja hallinnosta.

”Yleiset kilpailut ovat kaikille avoin väylä”

Safan kilpailutoimikunnassa keskustellaan säännöllisesti siitä, pitääkö tuomarilla olla henkilökohtaista kilpailumenestystä.

MISTÄ MIESTEN ylliedustus Safa-tuomareissa johtuu ja pitäisikö sille tehdä jotain, Safan kilpailutoimikunnan puheenjohtaja **Kasmir Jolma**?

”Kilpailujen tuloksissa näkyy arkkitehtuurin alalta jäävuoren huippu. Meillä on valtava historiallinen painolasti tosi miesvaltaisesta ammatista. Kaikilla pitäisi olla yhdenvertaiset mahdollisuudet edetä uralla ja menestyksen pitäisi perustua osaamiseen eikä esimerkiksi suhteisiin, sosioekonomiseen taustaan saati sukupuoleen.

Yleiset kilpailut ovat kaikille yhtäläillä avoin väylä. Kisojen anonyymiyys on aidosti tehokas keino poistaa tekijän henkilökohtaisten ominaisuuksien vaikutus arvioinnista.

Kilpailutoimikunnassa keskustellaan säännöllisesti siitä, pitääkö tuomarilla olla henkilökohtaista kisamenestystä. Itse näen, että Safa-tuomari on helposti ainoa palkintolautakunnan jäsen, jolla on kosketusta kilpailuihin suunnittelijana, ja tätä näkökulmaa tarvitaan hyvien kilpailujen tekoon. Kisamenes-

Kasmir Jolma

tys on myös keino varmistaa henkilön käsitys arkkitehtonisesta laadusta.

Toimikunnassa pyritään aina valitsemaan tehtävään paras henkilö hänen meriittinsä perusteella, mutta siihen ei ole absoluuttisia mittareita. Tuomarirekisteri tai -pankki, johon saisi ilmoittautua matalalla kynnyksellä, voisi olla hyvä keino kehittää valintakäytäntöjä.

Kilpailu on hyvä työkalu, josta näiden käytäntöjen kehittäminen tekee vielä paremman. Tasa-arvoon liittyvät ongelmat ovat syvällä yhteiskunnan rakenteissa, ja ne heijastuvat myös kilpailuihin.”

PIPSA PENTTINEN

TUOMO JOENSUU

Sähköistä taloushallinto kanssamme!

TILITOIMISTO A-PALVELU OY

www.apalvelu.fi

+358 10 336 6030

tilitoimisto@apalvelu.fi

Pienoismallitoimisto HELIÖVAARA

www.jaakkoheliovaara.fi

050 4337 499

CNC-työstöt, 3D-tulostus

Ideakilpailulla saatiin pohjaa Keravan ”kuuman perunan” kehittämiseen

Keravan uudistuvan asemanseudun yleisen arkkitehtuurikilpailun voittajat on valittu. Kolme työtä jakoi kakkospalkinnon. Alueen kehittäminen on jakanut kaupunkilaisten mielipiteitä.

Keravan kaupungin järjestämässä kilpailussa haettiin ideoita aseman alueen kehittämiseksi. Palkintolautakunta päätyi valitsemaan kolme voittajaa: Kangas & Vuorinen Arkkitehtien ehdotuksen Puuhattan, Re-Studio ehdotuksen 0103014 ja Arkkitehtitoimisto Ajakin ehdotuksen Kerava Game of Life.

Kaupunki toivoi vetovoimaista ja viihtyisää asuinympäristöä, liiketilaa ja monipuolisia paikkoja erilaiselle toiminnalle. Tavoitteena oli myös kehittää kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiä. Lisäksi aseman ympäristöön tarvitaan tilaa työmatkalaisien liityntäpysäköinnille.

Suunnitelmien avulla haluttiin tutkia uudis- ja täydennysrakentamista, rakennusten uusiokäyttöä ja julkisten ulkotilojen mahdollisuuksia sekä aseman itä- että länsipuolella. Ajatuksena oli myös saada näkemyksiä korkeasta rakentamisesta ja mahdollisuuksia kaupunkimaiselle puurakentamiselle.

Keravan rautatieasema on luokiteltu valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi (RKY).

Safa-tuomareina olivat **Santtu Hyvärinen** ja **Vesa Humalisto**. Kilpailu järjestettiin Safan ja Suomen maisema-arkkitehtiliiton kanssa yhteistyössä. MARK:n nimittämänä asiantuntijatuomarina toimi **Katariina Peltola**.

VOITTAJAT VAHVOILLA ERI OSA-ALUEILLA

Puuhattanin omaperäinen idea oli tehdä itäpuolelle uusi asemapiisto, kertoo Santtu Hyvärinen. Ehdotus oli muutenkin vihreä ja vihreä, mikä sopii Keravalle. Arvoympäristö oli huomioitu erityisen

hyvin, ja työ rauhoitti aluetta, Hyvärinen kuvaa.

”Siinä oli myös leikkisä ja sympaatinen teema, joka kiinnitti alusta asti huomiota.”

Hyvärisen mukaan 0103014-ehdotuksessa taas parasta oli kaupunkikuvallinen ilme, rakennusten arkkitehtuuri ja tapa, jolla puu oli tuotu julkisivuihin.

”Korttelit olivat tosi monimuotoisia ja vaihtelevia, erityisesti tornitalojen ja lamellien yhteensovittaminen oli ratkaistu hienosti.”

Työssä oli myös rohkeasti katkaistu ajoneuvoliikenne RKY-alueen vierestä. Sen toteutuminen vaatisi tosin asemakeskuksen asemakaavan muuttamista, Hyvärinen toteaa.

Kolmannessa voittajassa, Kerava Game of Life -ehdotuksessa, rakennusten ja korttelien massoittelu oli porrastettu hyvin läpi alueen.

”Suuresta mittakaavasta pienempään siirtyminen oli toteutettu hienosti, ihmisen mittakaava oli todella tavoitettu.”

Kolmen voittajan valinta oli tuomariston mielestä luonteva ja toimivin ratkaisu, Hyvärinen sanoo. Näin saatiin parhaat ideat koko alueen kehittämiseen.

”Keravalla on muutenkin hyvä meininki. Oltiin esimerkiksi kaupunkisuunnitteluaiheisessa publi-illassa kertomassa kilpailusta ja palkituista töistä”, Hyvärinen sanoo.

Tuomaristo lunasti Tengbomin ehdotuksen Kulmilla ja de Architecten Cien ehdotuksen Connective Circular Metamorphosis ja antoi lisäksi viisi kunniamainintaa.

ASEMAKAAVASUUNNITTELU KÄYNNISTYY

Keravan kaupunkisuunnittelujohtaja **Pia Sjöroos** kertoo, että asemakaavoitus käynnistetään tuomariston suositusten mukaisesti yhdessä Arkkitehtitoimisto Ajakin kanssa.

”Kaavoitus on nyt ensimmäinen ja kiireellisin työ. Keskustan kaupunkikuvan kehitysprojekti viedään loppuun syksyllä ja siihen sovelletaan kahta muuta voittajaa.”

Sjöroosin mukaan kaupungilla ollaan tyytyväisiä kilpailuun.

”Toki kisa oli vaikea. Alue on laaja, kaupunkirakenteeltaan monimutkainen ja tematiikka hankalaa. Oli siis luontevaa, että yhtä timanttiratkaisua ei löytynyt suoraan, vaan yhdistetään useampi.”

Sjöroosin mukaan aseman alueen kehitykseen liittyy ristiriitoja, sillä osa kaupunkilaisista vastustaa lisärakentamista aseman läheisyyteen.

”Aihe on täällä kuuma peruna. Nyt meillä on keskustelujen tueksi konkreettisia kuvia, joiden avulla saadaan esitettyä paremmin, minkälaisista muutoksista puhutaan”, Sjöroos sanoo.

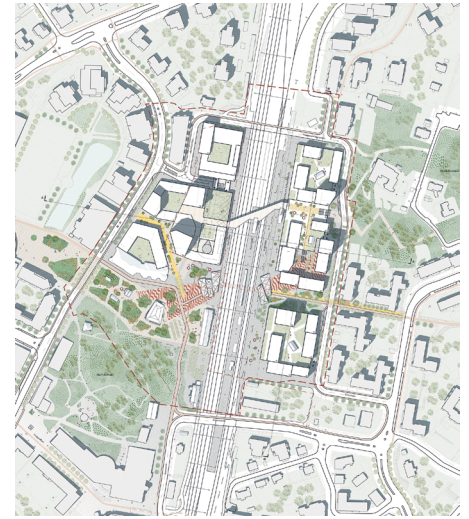
Kilpailun avulla on saatu havainnollistettua kaupunkisuunnittelun kymmenien vuosien pituista aikajännettä ja konkreettista, että nyt tehtävät päätökset vasta pohjustavat tulevaisuuden kehitystä, Sjöroos kuvaa.

PIPSA PENTTINEN

Tutustu tekijätietoihin ja arvostelupöytäkirjaan Safan kilpailukalenterissa osoitteessa safa.fi/kilpailut.

RE-STUDIO

Hollantilaisen Re-Studion ehdotus nimeltään 0103014 sai kiitosta monimuotoisista ja vaihtelevista kortteleista.

ARKKITEHTITOIMISTO AJAK

Arkkitetoimisto AJAKin ehdotuksessa Kerava Game of Life tuomaristo arvosti korttelin massoitteua porrastetusti läpi alueen.

KANGAS & VUORINEN ARKKITEHTIT JA
ARKKITEHTITOIMISTO KRISTINA KARLSSON

Kangas & Vuorinen Arkkitehtien ja Arkkitehtitoimisto Kristina Karlssonin ehdotuksessa Puuhattan ideana oli tehdä itäpuolelle uusi asemapuisto.

Safa on kokoaan suurempi järjestö

Safan eläkkeelle jäänyt pääsihteeri Paula Huotelin korostaa arkkitehtien vastuuta käyttää asiantuntemustaan lainsäädännön ja rakennetun ympäristön kehittämiseen.

Teksti PAULA HOLMILA

Paula Huotelinin lähes 30-vuotinen työrupeama Safan palveluksessa päättyi eläkkeelle siirtymiseen syyskuun alussa. Hän tuli järjestöön ensin kilpailusihteeriksi ja toimi sen jälkeen 15 vuotta pääsihteerinä.

Takana olivat arkkitehtuurin opinnot Oulussa ja suunnittelutyötä Oulun ja pääkaupunkiseudun toimistoissa. 1980-luvun puolivälissä Oulun arkkitehtiosaston entinen professori ja Suunnittelurenkaan toimitusjohtaja **Matti K. Mäkinen** perusti ”studioiksi” kutsuttuja sivutoimistoja. Hän kutsui oppilaansa **Matti Kärkkäisen** ja Paula Huotelinin **Mauri Tommilan** vetämän Tapiolan Studio Arkkitehtien palvelukseen.

Kymmenisen vuotta myöhemmin, arkkitehtejä koetelleen laman ollessa päättymässä, Safan kilpailuvaliokuntaan kuulunut Tommila kysyi Huotelinin kiinnostusta kilpailusihteerin työhön Safassa.

”Mauri taisi todeta, että saan vähemmän vahinkoa aikaan Safassa kuin suunnittelijana”, Huotelin naurahtaa.

AMMATTIYLPEYS ON TÄRKEÄ TEKIJÄ

Työt Safassa ovat olleet sitovia, mutta Huotelin on pitänyt yllä myös suunnittelijan taitojaan. Vuonna 2006 valmistuneen omakotitalonsa hän suunnitteli ja rakennutti nykyisen puolisonsa, itävaltalaisen arkkitehdin **Georg Pendlin** kanssa.

Kolmikerroksisen omakotitalon puuosat jouduttiin 2000-luvun alussa tuomaan Itävallasta, koska massiivipuisia rakennusosia ei silloin saanut Suomesta. Itävalta on ollut Suomea edellä uudessa puurakentamisessa. Mistä tämä johtuu?

Huotelin on kiinnittänyt Itävallassa huomiota keskikokoisiin verstaasiin, joissa korkealaatuisesta puumateriaalista työstetään arkkitehtien suunnitelmien mukaisia uniikkeja puurakennuksia ja rakennusosia.

”Käsityöläisten ammattiyhteisyys ja kunnianhimoinen suhtautuminen työhön näyttää olevan siellä kohdillaan”, hän toteaa.

Suomessa puurakennusten viimeisteilyssä on vielä tekemistä.

”Arkkitehdit voivat suunnitella erinomaisia ratkaisuja, mutta jos osaavat toteuttajat puuttuvat, ollaan pulassa”, Huotelin arvioi.

Huotelinin mielestä rakennusalan kaikkien ammattien vetovoimaisuudesta ja korkealuokkaisesta koulutuksesta on huolehdittava. Lopputuloksen laadun määrittää heikoin lenkki, ja se voi olla hankkeen lähtökohtien asettamisessa tai työmaalla, hän arvioi.

ARKKITEHTIEN ASIAN-TUNTEMUSTA TARVITAAN

Asia, josta arkkitehtikunnassa on suhteellisen suuri yksimielisyys, on yleisten arkkitehtuurikilpailujen merkitys. Jokseenkin kaikki merkittävät arkkitehtimme ovat päässeet työn alkuun voittamalla yleisen kilpailun, ja melkein kaikki merkittävimmät rakennuksemme ovat syntyneet niiden pohjalta. Järjestelmää on kehitetty systemaattisesti lähes 150 vuotta, ja Safa on ollut tämän työn keskiössä.

”Ulkomailla ihmetellään usein suomalaisten kilpailujen hyvää valmistelua, arvostelutyön perusteellisuutta ja tulosten kattavaa dokumentointia sekä nuorten opiskelijoiden mahdollisuutta osallistua

arkkitehtuurikilpailuihin”, Huotelin mainitsee.

Hän iloitsee myös lisääntyneestä kiinnostuksesta arkkitehtuuria ja rakennettua ympäristöä kohtaan. Huotelin näkee Arkkitehtuurin tiedotuskeskuksen toiminnassa paljon mahdollisuuksia, ja Safan myöntämä Arkkitehtuurin Finlandia -palkinto on omalta osaltaan lisännyt kiinnostusta arkkitehtuuria ja suunnittelutyötä kohtaan.

”Safa on pieni, noin kolmentuhannen hengen ammattijärjestö, mutta sen merkitys on kokoaan suurempi. Meillä on velvollisuus ottaa kantaa ja käyttää asiantuntemustamme rakennettua ympäristöä koskeissa asioissa”, Huotelin painottaa.

Hän ylistää Safan luottamushenkilöiden panosta liiton toimielimissä. Monet antavat ammattitaitonsa ja asiantuntemuksensa ilmaiseksi yhteiskunnallisesti merkittäviin asioihin, kuten lainsäädännön kehittämiseen ja rakennetun ympäristön epäkohtien poistamiseen.

Huotelin kiittää lämpimästi kaikkia Safan entisiä puheenjohtajia toiminnasta

Paula Huotelin

- Syntyi Mikkeliissä. Valmistui arkkitehdiksi Oulun yliopistosta vuonna 1984.
- Työskenteli muun muassa Arkkitehtitoimisto Laatiolla, Tapiolan Studio Arkkitehteissä, sittemmin Arkkitehdit Tommilalla ja omassa toimistossaan Arkkitehtitoimisto Huotelin & Kärkkäisellä.
- Safan kilpailusihteeri vuosina 1995–2007 ja pääsihteeri 2007–2022.
- Luottamustehtäviä muun muassa UIA:ssa, ACEn hallituksessa varapuheenjohtajana ja varainhoitajana, Archinfor, Rakennustietosäätiön ja Wuorio-säätiön hallituksissa.
- Puoliso arkkitehti Georg Pendl. Kaksi aikuista lasta avioliitosta arkkitehti Matti Kärkkäisen kanssa.
- Asuu Espoossa, harrastaa laskettelua ja pyöräilyä sekä arkkitehtuuria ja yhteiskunnan tarkkailua.

ammattikunnan hyväksi. Hän mainitsee ihailleen erityisesti **Rainer Mahlamäen** kykyä toimia yhtä aikaa professorina, merkittäviä hankkeita vetävänä suunnittelijana ja liiton puheenjohtajana. Myös nykyisen puheenjohtajan **Henna Helanderin** energia ja moniottelijan taidot saavat kiitosta.

Vuodesta 2018 Safaa on työllistänyt Maankäyttö- ja rakennuslain kokonais-uudistus.

”Meillä on Safan toimistossa erinomaisia, kokeneita erityisasiantuntijoita, mutta heidän lisäksi tarvitsemme kollegoita, jotka tuovat omalta toiminta-alueeltaan erityisosaamista valmistelutyöhön ja lausuntojen laadintaan. Toivottavasti MRL-työryhmällä riittää kärsivällisyyttä, sillä hanke pitkittyy nyt, kun kokonaisuus jaettiin rakentamislakiin ja alueidenkäyttölakiin”, Huotelin toteaa.

Maankäyttö- ja rakennuslain valmistelun yhteydessä Safa on nostanut esiin rakennusten purkamisen ehtoja.

”Näyttää siltä, että laki esitetyssä muodossaan mahdollistaa lähes kaikkien rakennusten purkamisen”, Huotelin huomauttaa. Resurssitehokkuuden näkökulmasta pitäisi edellyttää vähintään olemassa olevien rakennusten runkojen hyödyntämistä.

EI AIKOMUSTA LEVÄTÄ LAAKEREILLA

Huotelinin elämään on kuulunut lähes kaksikymmentä vuotta matkustamista Suomen ja Innsbruckin välillä. Mitä hän aikoo tehdä eläkkeellä?

”Ensin siivoan talon, tutustun perheeseen ja Tirolin Alppien loputtomiin rinteisiin.”

Ammatilliset asiat kiinnostavat työsuhteen päätyttyäkin, ja arkkitehtipuolison työhön on vetoa sekaantua. Tehtävällä on myös tutustuminen uuteen ja vanhaan eurooppalaiseen arkkitehtuuriin ja kaupunkisuunnitteluun. Itävallassa ja sen naapurimaissa riittää kohteita kierreltäviksi.

”Jotain pitää olla koko ajan menossa”, hän tunnustaa.

Jos Huotelinista on jotain jäänyt mieleen, niin se on juuri ahkeruus. Hän on tehnyt neljännesvuosisadan töitä ammattikuntansa hyväksi itseään säästelemättä, luotettavasti ja tarkasti. ●

(Vas.) Paula Huotelin jäi eläkkeelle elokuun lopussa.
(Oik.) Paula Huotelin on suunnitellut Espoossa sijaitsevan kotinsa yhdessä puolisonsa Georg Pendlin kanssa vuonna 2006.

”
Arkkitehdit voivat suunnitella
erinomaisia ratkaisuja,
mutta jos osaavat toteuttajat
puuttuvat, ollaan pulassa.

RIL-SAFA TULEVIA KOULUTUKSIA

PÄÄSUUNNITTELIJAKOULUTUS 23*

Koulutus alkaa 4.-5.10.2022, Helsinki / Webinaari
ril.fi/paasuunnittelija

PÄTEVYYSKOULUTUS TAVANOMAISISSA PÄÄSUUNNITTELIJATEHTÄVISSÄ TOIMIVILLE*

Koulutus alkaa 4.-5.10.2022, Helsinki / Webinaari
ril.fi/pst

PÄÄSUUNNITTELIJAN AJANKOHTAISPÄIVÄ

6.10.2022, Helsinki / Webinaari
ril.fi/psajankohtais

KORJAUSRAKENTAMINEN 2022

3.11.2022, Helsinki / Webinaari
ril.fi/korjaus

KORKEA RAKENTAMINEN 2022

Vastuullisesti korkealle
15.11.2022, Helsinki / Webinaari
ril.fi/korkea

LISÄTIEDOT VERKOSTA TAI

Pia Selroos, pia.selroos@safo.fi, 041 528 2952
Ossi Liang, ossi.liang@ril.fi, 050 307 6258

* Yhteistyössä ATL, RIA, RIL, RKL ja SAFA

ril **SAFA**

Arkkitehti Arja Lukin Safan uudeksi pääsihteeriksi

Suomen Arkkitehtiliitto on nimittänyt arkkitehti **Arja Lukinin** liiton pääsihteeriksi syyskuun alusta lähtien kun nykyinen pääsihteeri **Paula Huotelinin** jää eläkkeelle.

Lukinilla on vankka kokemus arkkitehtisuunnittelusta, tilaaja- ja rakennuttajaorganisaatioista sekä kaupunkikehittämisestä. Hän on muun muassa toiminut Espoon ja Vantaan kaupunkien palveluksessa apulaiskaupungin-arkkitehtina ja kaupunginarkkitehtina.

Viime vuodet Lukin on vastannut projektijohtajana Vantaan Aviapolis-alueen kaupunkikehittämisestä. Lukin on toiminut myös useiden vuosien ajan Safan eri luottamustehtävissä.

”Saamme Arja Lukinista kokeneen, näkemyksellisen ja kansainvälisesti verkottuneen pääsihteerin”, Safan hallituksen puheenjohtaja **Henna Helander** sanoo.

”Odotan innolla mahdollisuutta viedä Arkkitehtiliittoa eteenpäin alan ammatillisena ja aatteellisena järjestönä. Tavoitteenani on yhä moninaisemman jäsenistönsä näköinen Safa, joka osallistuu ja vaikuttaa vahvasti kestävän elinympäristön rakentamiseen”, Lukin iloitsee.

Arja Lukin työskenteli aiemmin projektijohtajana Vantaan Aviapolis-alueella.

KOLME KYSYMYSTÄ

Palstalla esitellään
Safan vaikuttajia.

HILLE KOSKELA

Hyvän arkkitehtuurin juhla

SUOMEN ARKKITEHTILIITON myöntämän Arkkitehtuurin Finlandia -palkinnon esiraadin puheenjohtajana toimii tänä vuonna **Panu Lehtovuori**, joka työskentelee yhdyskuntasuunnittelun teorian professorina Tampereen yliopiston Arkkitehtuurin yksikössä.

Esiraati päättää palkintoehdokkaat, joiden joukosta tuomari valitsee voittajan.

Panu Lehtovuori, miten Arkkitehtuurin Finlandia -esiraati muodostetaan? Entä miten tuomari valitaan?

Safan hallitus harkitsee ja päättää, ketä kysytään esiraatiin ja tuomariksi. Esiraadissa on neljä arkkitehtiä, joista puheenjohtajaksi valitaan aktiivisen suunnittelukentän ulkopuolella työskentelevä arkkitehti. Kaksi raadin jäsentä vaihtuu vuosittain eli pesti on kaksivuotinen.

Tuomariksi pyritään löytämään ajan-kohtaisia ja eri aloja edustavia julkisuuden henkilöitä, jotka ovat kiinnostuneita arkkitehtuurista. Tarkoituksena on saada uusia näkökulmia ja uutta virtaa arkkitehtuurikeskusteluun. Kun säveltäjä **Kaija Saariaho** valitsi Puukuokka-asuinkerrostalon palkinnon saajaksi vuonna 2015, valinnassa nousivat hauskaasti esiin rakennuksen akustiikka ja äänimaisema.

Miten palkintoehdokkaat valikoituvat?

Esiraati valitsee finalistit mahdollisimman laajasta otoksesta viimeisen kolmen vuoden aikana valmistuneita rakennuksia. Ensimmäisessä ehdokkaat läpi keskustel-

len, minkä jälkeen jäljelle jää vielä pitkä lista rakennuksia, joita käymme katso-massa paikan päällä. Jututamme myös rakennuksen käyttäjiä tai ylläpitäjiä.

Pandemian takia esiraati ei ole viime vuosina päässyt tutustumaan kouluihin, päiväkoteihin tai vanhustentaloihin, joten ne ovat jääneet ilman ehdokkuuksia, mutta nyt tilanne on onneksi toinen.

Tänä vuonna ehdotuksia pyydettiin ensimmäistä kertaa jäsenkyselyn avulla. Käytäntöä varmasti jatketaan, sillä saimme paljon hyviä vinkkejä. Suuret kiitokset kaikille ehdotuksia lähettäneille.

Arkkitehtiliitto on myöntänyt Arkkitehtuurin Finlandia -palkintoa vuodesta 2014 lähtien. Millaisena itse näet palkinnon merkityksen?

Mielestäni on tärkeää, että arkkitehtuurin yhteiskunnallisesta roolista ja kulttuurisesta merkityksestä keskustellaan julkisuudessa laajemmin. Meille arkkitehteille palkinto voisi olla juhla, jolloin iloitaan yhdessä hyvästä arkkitehtuurista.

Palkintokonseptissa on vielä kehittämistä ja olemme jo keskustelleetkin siitä paljon. Sääntöjen mukaan palkitaan rakennus tai rakennusryhmä, mutta onko arkkitehtuuri aina rakentamista? Pitäisikö rakennuskeskeisyydestä päästä eroon? Näitä asioita olisi mielenkiintoista pohtia myös jatkossa.

ANNI VARIS

Puhuttua

”Puu on hieno uusiutuva materiaali, jolla voidaan rakentaa ympäristöä kunnioittaen ja kestävästi. Kierto-talouden mukaista rakentamista pitäisi hyödyntää enemmän eikä haaskata materiaaleja.”

Arkkitehti Jaakko Torvinen kertoo tavoitteestaan hyödyntää puuta kokonaisuudessaan suunnittelemissaan Pikku-Finlandiassa. **Helsingin Sanomat 13.7.**

”Näkyvä eli rakennettu arkkitehtuuri oli Reiman mukaan kuin jäävuoren huippu, syvä arkkitehtuuri on veden-pinnan alapuolella näkymättömissä. Reiman tapauksessa maisema ja luonto olivat aika olennainen osa arkkitehtuuria.”

Maisema-arkkitehtuurin professori Jyrki Sinkkilä kertoo työskentelevänsä Raili ja Reima Pietilän toimistossa nuorena arkkitehtina. **Helsingin Sanomat 17.7.**

”Näen paljon perusteita rakennuksen suojelulle. Se edustaa aikansa arkkitehtuuria. Kyse on Heikki ja Kaija Sirenin korkeatasoisesta modernistisesta arkkitehtuurista. Samaa henkeä on esimerkiksi Autotalossa ja Ympyrätalossa.”

Aalto-yliopiston rakennusopin professori Pirjo Sanakseenaho kommentoi Alppitalon purkusuunnitelmia. **Helsingin Uutiset 11.8.**

”Olen suunnitellut asuntoja aikana, jolloin aravamääräykset olivat voimassa. Ne takasivat hyvän asutavuuden huoneiden minimi-pinta-aloineen ja säilytyskalusteiden minimimäärineen. Näitä täydensivät rakennusjärjestysten ohjeet ja rakennusvalvonnan asumiskulttuurin ylläpitämiseksi laaditut ohjeet.”

Arkkitehti Marjatta Varsila kommentoi asumisen laatuvaatimuksia ja toiminnallisuutta Helsingin Sanomien Mieli-palstalla **16.8.**

Vastavalmistunut arkkitehti, muista päivittää tietosi!

Valmistuttuasi voit jatkaa Safan varsinaisena jäsenenä. Täytä jäsenhakemus ja liitä siihen mukaan tutkintotodistus. Täysjäsenyys astuu voimaan, kun se on hyväksytty seuraavassa Safan hallituksen kokouksessa. Vastavalmistuneet saavat jäsenmaksuistaan alennusta. Pääset suoraan hakemukseen oheisen QR-koodin kautta.

Lisätietoja: safa.fi

Tervetuloa juhlimaan Vähä-Kiljavalle

Kesäkauden päättäjaisjuhlia vietetään Vähä-Kiljavalla 23.9.–25.9. Ohjelmassa saunomista, opastettuja kierroksia ja iltajuhla (maksullinen). Iltajuhlisiin osallistujille ilmainen majoittuminen pe–su Vähä-Kiljavan vapaina olevissa tiloissa. Katso myös loppukesän vapaat mökki- ja huonemajoitukset Safan verkkosivuilta.

Lisätietoja: safa.fi

KESKUSTELUA

Tarvitaanko Vata-Safaa enää?

SAFAN alaosasto Virka- ja toimiarkkitehdit – tjanstemanna arkitekter Vata-Safa on toiminut julkishallinnon arkkitehtien yhdyssiteenä ja äänitorvena jo useamman vuosikymmenen. Vatala on ollut menestystä vaaleissa ja aktiiviset edustajansa Safan liittovaltuustossa, valiokunnissa, toimikunnissa ja lukemattomissa työryhmissä.

Vata-arkkitehtien laaja asiantuntemus maankäytön ja kaavoituksen, rakennusvalvonnan, kilpailuttamisen, rakennuttamisen ja lainsäädännön osalta on ollut ja on Safan lausunnoissa ja vaikuttamisessa olennaisen tärkeää. Valtion rakennushankkeissa vatalaisilla on ollut merkittävä rooli, samoin yliopistojen arkkitehtikoulutuksessa. Safan kilpailutoimintaan Vata on tuonut tilaajanäkökulmaa. Lisäksi Vata järjesti ulkomaan ekskursioita ja seminaareja ja vaikutti aikaan vahvasti Safan TEK-yhteistyön käynnistämiseen.

Käytännön syistä toiminta on keskittynyt pääkaupunkiseudulle. Kovennevat työelämän paineet sekä 2000-luvun minäkeskeinen elämäntapa ovat kuitenkin vähentäneet tekemistä ja yhteistä innostusta. Ilmiö liittyy kaikkien järjestötoimintaan. Vata-aktiiveista monet ovatkin jo eläkkeellä. Uusin ammatillinen osaaminen on kuitenkin työelämässä olevilla. Toiminnan pakkopysäys oli korona, joka esti yhteiset tapahtumat ja kutisti palaverit Meet-ruutuun.

Safan alaosastojen ohjesäännön mukaan ”osastojen tarkoituksena on toimia liiton tarkoituksen toteuttamiseksi vaalimalla jäsentensä yhteenliittymänä arkkitehtuuriin liittyviä

kulttuuriperinteitä, myötävaikuttamalla arkkitehtuuriin sekä rakennus- ja yhdyskuntasuunnittelun kehittämiseen sekä edistämällä ja turvaamalla jäsentensä hyvinvointia, yhteenkuuluvuutta ja ammatillista taitoa sekä yleisiä ja yhteisiä ammatillisia toimintaedellytyksiä. Tarkoituksensa toteuttamiseksi osasto järjestää jäsenilleen täydennyskoulutusta, kokouksia, opintomatkoja, esitelmä- ja juhlatilaisuuksia yms. sekä pitää yhteyttä muihin arkkitehtuuri-, taide- ja rakennus- ja ympäristöalan yhteisöihin ja tiedotusvälineisiin. Osasto voi järjestää myös näyttelyitä ja tapahtumia sekä harjoittaa ammattiin liittyvää tiedotuspalvelua sekä kerhotoimintaa. Osaston jäseneksi voi liittyä SAFAn varsinainen tai opiskelijajäsen ilmoittautumalla SAFAn toimistoon”.

Nyt koronan hellitettyä olisi mahdollista aktivoida Vatan toimintaa uudelleen. Uudet kokousmenetelmät mahdollistavat aikaisempaa laajemman osallistumisen, ja tapahtumia voi taas järjestää. Mutta mitään ei tapahdu, ellei joku sitä tee. Tarvitaan siis tekijöitä, uskaltajia.

Tämän kirjoituksen tavoite on herättää julkishallinnossa työskenteleviä arkkitehteja pohtimaan Vatan toimintaa ja tarpeellisuutta. Syksyn vaalikokous pidetään 6.10.2022. Kokouksessa valitaan Vatalle johtokunta ja toimihenkilöt sekä suunnitellaan ensi vuoden toimintaa. Jos tekijöitä ei löydy, edessä lienee toiminnan alasajo.

Tule mukaan! Sinua tarvitaan.

Lisätietoja: Vt puheenjohtajat
Tuire Kujala, tuire.kujala@gmail.com
ja Tuomo Hahl, tuomo.hahl@pp.inet.fi

Safan lausuntoja verkossa

Safa on lausunut hallituksen esityksistä rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta sekä rakennetun ympäristön pätevyyksistä. Lausunnot löytyvät osoitteesta safa.fi/vaikutamme.

HEIKKI TEGELMAN (1935–2022)

Kansainvälinen arkkitehti kehitti Kuopiota

Yliarkkitehti Heikki Tegelman nukui rauhallisesti pois Kuopiossa 17. toukokuuta 2022, 86-vuotiaana. Hän oli syntynyt Viipurissa 29. kesäkuuta 1935.

Tegelmanin lapsuus kului lappeenrantalaisessa taiteilijaperheessä. Sota viskasi hänet sotalapseksi Tanskaan ja ennen Suomeen paluuta vielä Ruotsiin. Tanskasta muistoksi jäi kieli ja Ruotsista innostus ja kiinnostus jazzmusiikkiin.

Tegelman kävi koulut isoäidin luota. Arkkitehdiksi hän valmistui Teknillisestä korkeakoulusta Helsingistä vuonna 1960. Hän hankki opiskelurahoja keik-

kailemalla basistina, muun muassa Martti Innasen yhtyeessä. Kotimaa tuli tutuksi, mikä toi arkkitehdille tarpeellista laajempaa näkökulmaa.

Avioituttuaan aurinkoisen puolisonsa Merin kanssa Tegelman työskenteli muun muassa Kaija ja Heikki Sirenin toimistossa. Hänellä oli yhteinen toimisto Kristian Gullichsenin ja Lars Gestraniuksen kanssa. Olli Lehtovuoren ja Pentti Väänänen kanssa hän perusti Arkkitehti-toimisto Le-Te-Vän.

Tegelman työskenteli arkkitehtina ja kaavoittajana myös Porvoossa ja Pieksämäellä. Vuonna 1971 hän aloitti Kuopiossa yleiskaava-arkkitehtina. Hän vaiutti monin tavoin myös kaupungin kulttuurielämässä. Hyväntuulinen jazz oli aina kuvioissa mukana.

Tegelmanin kansainvälisyys näkyi avoimuutena ja haluna nähdä maailmaa. Hän toimi kehitysaputyössä Tansaniassa sekä teki kaavoitustyötä muun muassa Libyassa ja Mosambikissa, kunnes oli aika palata takaisin virkatöihin.

Kuopiossa perhe asui aluksi arkkitehti Elsi Borgin suunnittelemassa tyylikkäässä funkshuvilassa Savilahdessa. Myöhemmin muutettiin suureen omakotitaloon Otto-Iivari Meurmanin kaavoittamassa Niiralan kaupunginosassa, pyörämatkan päässä töistä. Puutarhaan tontin sivustalle Tegelman suunnitteli malliksi tyylikkään lisärakennuksen. Kaavoittaja halusi toimia kuten opettikin eli näyttää mallia sivuasuntojen rakentamiseksi omakotialueille.

Kuopiossa arvostetun kaavoittajan suurena sormenjälkenä on Petosen asuinalue, jonne rakennuksia suunnittelivat useat maan eturivin arkkitehdit.

Erityisesti uudenlaista asumista edustavia vuokrataloja Petoselle kehitti ja suunnitteli entinen yhtiökumppani Olli Lehtovuori. Kaupunginosaan tehtiin opintomatkoja jopa Suomen ulkopuolelta, ja vuonna 1999 siellä kävivät EU:n asuntoministerit.

Sitä ennen Tegelman oli kaavoittajana ehtinyt huolehtia myös Puijonlaakson kauniin ja suosittu asuinalueen täydentämisestä ja laajentamisesta samoin kuin Neulamäen kehittämisestä.

Tegelmanilla oli vankka sosiaalinen omatunto: kaupunkia tuli tehdä kaikille, ei vain hyväosaisille. Yhtenä puumerkinä kaupungin keskustassa on toimisto- ja liiketalo Sektori, jossa oltiin aikaansa edellä esimerkiksi betonielementtien uudelleenkäytössä rännikatujen puolella. Talon alkuperäisiä vuokralaisia on edelleen samassa paikassa, mikä kertoo onnistumisesta suhteessa elävään kaupunkikeskustaan ja sen rakennusten perusominaisuuksiin. Tämän liiketalon totuttua suurempi kerrokorkeus ja muut ratkaisut mahdollistavat tilojen monikäyttöisyyden; ylimmässä kerroksessa toimii tanssistudio.

Puolison kuoltua vuonna 2020 Tegelmanin seuraksi jäi suuri haikeus. Ei oikein auttanut, vaikka viisi musikaalisesti lahjakasta lasta sekä ystävät ja kollegat olivat eri tavoin hänen tukenaan.

TARJA NURMI
Kirjoittaja on Heikki Tegelmanin ystävä ja entinen työtoveri.

Kun ovelta vaaditaan mahdottomia

MUOVILAMI OY
Hygieenisii LAMI-ovia yli 50 vuoden kokemuksella ja ammattitaidolla
www.lamidoors.com

Pääsuunnittelijan pätevyystentti 18.10.

RAKENNUS-, LVI- JA KIINTEISTÖ-

ALAN henkilöpätevyudet FISE Oy:n pätevyudentoimijajärjestelmään kuuluva pääsuunnittelijan valtakunnallinen tentti järjestetään **Helsingissä, Oulussa ja Tampereella** tiistaina 18.10.2022 klo 13–16. Tentin järjestelyistä vastaa Suomen Arkkitehtiliitto Safa.

Tentti on tarkoitettu kaikille niille pääsuunnittelijan pätevyyttä hakeville, jotka eivät voi korvata pätevyyttä kokeuksella. Tavanomaisen vaatavuusluokan pätevyyteen tähtäävillä on omat tenttikysymykset.

Tarkemmat tiedot tentin suorittamisesta, tenttikysymyspankki ja kirjallisuusluettelo suositeltavasta kirjallisuudesta sekä pääsuunnittelijan pätevyyden toteamisen edellytykset löytyvät Safan verkkosivujen koulutusosiosta.

Hyväksytysti suoritettu tentti on voimassa 5 vuotta. Tentin hinta on 200 € + alv 24 %.

Ilmoittaudu tenttiin perjantaihin 7.10.2022 mennessä osoitteessa safa.fi tai sähköpostitse koulutus@safa.fi. Muistathan ilmoittaa yhteystietosi, las-

kutusosoitteesi ja tenttipaikkakunnan. Tentin järjestämisen edellytyksenä ko. paikkakunnilla on, että ilmoittautumisia tulee vähintään viisi.

Seuraava pääsuunnittelijan valtakunnallinen pätevyystentti järjestetään 18.4.2023.

Lisätietoja: safa.fi tai
pätevyyslautakunnan
sihteeri Pia Selroos,
pia.selroos@safa.fi,
p. 041 528 2952

Puupäivän järjestää

PUUINFO

Yhteistyössä:

SWECO

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

PUUPÄIVÄ

3.11.2022 Messukeskus Siipi

Tervetuloa mukaan alan suurimpaan tapahtumaan Helsinkiin.

Teemoina mm.

- Arkkitehtuuri, julkinen ja asuntorakentaminen
- Kilpailukyky ja rakennuttaminen
- Sisustaminen ja uudet tuotteet
- Puumarkkinapäivä
- Hirsirakentamisen päivä

Puupäivä 2022 toteutetaan hybriditapahtumana. Livetilausudessa valittavanasi ovat kaikki neljä seminaaria, joissa käsitellään laajasti puuarkkitehtuuria, rakennustekniikkaa ja puurakentamista. Virtuaalisesti voit osallistua suunnittelija- ja rakennuttajapäivään. Päivän päätteeksi jaetaan vuoden 2022 Puupalkinto.

Seuraa puupaiva.com,
ja ilmoittaudu
20.10. mennessä.

Kuvassa vuoden 2021 Puupalkinnon voittaja, AFIS – Arkkitehti Frondelius + Keppo + Salmenperä Oy:n suunnittelema Hoppeläskön päiväkotihelsingissä. Kuva: Janna Rytky

PALVELUHAKEMISTO

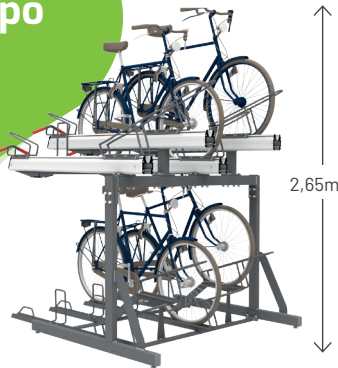
Kaksikerroksiset pyörätelineet

Tehokas ja helppo käyttää!

Falco Level kaksikerroksiset pyörätelineet. Sivuiltamme tiedostot (.dwg / .dxf / .rfa)

ELPAC KALUSTEET

kalusteet.elpac.fi
010 219 0716 | myynti@elpac.fi

Akustiikkapalvelut

silence for sale

www.akustiikkapalvelut.fi

Betonituotteet

Kaikki AKOista

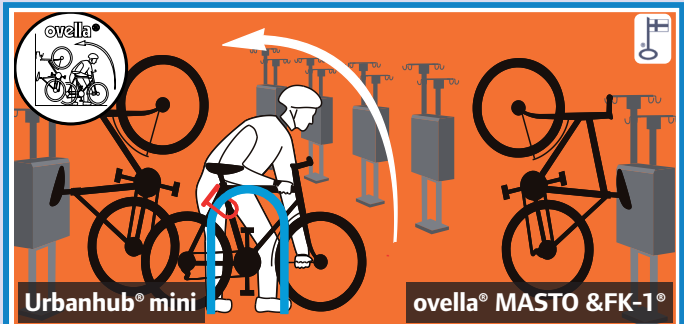
Väliseinät asennettuna, nopeuttaa rakentamista, uusitut akustiikkaohjeet

**RAKENNUSBETONI-
JA ELEMENTTI OY**

Kukonkankaantie 8, Hollola • 03 877 200
www.rakennusbetoni.fi

Pyörille oma säilytysteline

KÄYTÄ HYVÄKSI: uusi RT-kortti 103402

dwg objektit: <https://ovella.fi/aineistopankki.html#tyokalupakki>

Ovella Systems Oy • P. 0103372720 • www.ovella.fi • info@ovella.fi

**ovella
systems**

OTA ARCHICAD HALTUUN - TULE PERUSKURSSILLE!

Archicad on arkkitehdin luontevin työkalu

Koulutuksen myötä hallitset tietomallinnuksen perusteet ja tiedostat sen hyödyt. Koulutuksessa mallinnetaan pientalo, josta dokumentoidaan materiaalia erilaisiin tiedostomuotoihin. Tutuksi tulevat mm. lähtötietojen tuonti ja käyttö, oikeaoppinen mallintaminen, objektikirjastojen käyttö, määrälaskenta, dynaaminen (mallia seuraava) dokumentaatio, planssaus piirustuksiksi sekä visualisointi.

SEURAAVAT ALOITUSPÄIVÄMÄÄRÄT

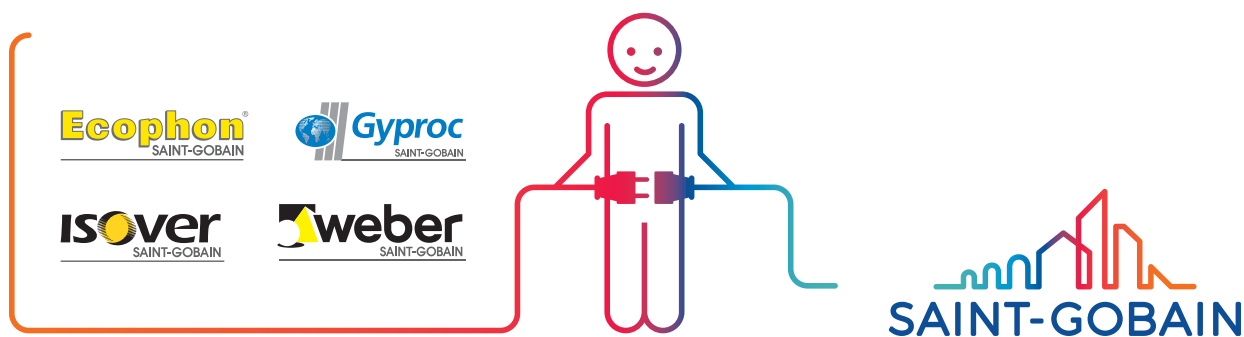
27.9. | 25.10. | 15.11.

LUE LISÄÄ JA ILMOITTAUDU

nordicbim.com/fi/koulutuskalenteri

Autamme rakentamaan erinomaisia elinympäristöjä
ja parantamaan elämänlaatua.

www.saint-gobain.fi

TYÖPAIKAT

PROJEKTIARKKITEHTI

Kiinnostaviin, vapautta ja vastuuta yhdistäviin suunnittelutehtäviin joukkoliikennehankkeiden, julkisten rakennusten ja rakennushistoriallisten selvitysten parissa osana mukavaa työyhteisöä. Toimistomme sijaitsee Arabianrannassa hyvien liikenneyhteyksien varrella. Käytössä Revit, AutoCAD ja Adobe CC.

Hakemukset 23.9.2022 mennessä:
hmtarkkitechdit@hmtarkkitechdit.fi
Tiedustelut: Milja Nuorkivi, milja.nuorkivi@hmtarkkitechdit.fi
Puh 020 749 9790.

HMT ARKKITEHDIT OY
Hämeentie 155 C, 00560 Helsinki www.hmtarkkitechdit.fi

Muuta urasi suuntaa
– ja maailmaa

Oletko kyllästynyt etemismahdollisuuksien puutteeseen? Haluatko kasvattaa osaamistasi monipuolisemmilla tehtävillä osana poikkitieteellisiä suunnittelutyöryhmiä? Haluatko ajaa positiivista muutosta, parantaa rakentamisen laatua ja rakentaa kestäväää tulevaisuutta? Etsimme nyt

Projektiarkkitehtia tai Projektipäällikköä monipuolisiin kiinteistö-, teollisuus- ja infrahankkeisiin.

Lue lisää ja hae: afry.fi

AFRY
AF PÖYRY

PÄÄSUUNNITTELIJAKOULUTUS 23

Pääsuunnittelijakoulutuksen yhteydessä on mahdollista suorittaa myös
Pätevyyskoulutus tavanomaisissa pääsuunnittelijatehtävissä toimiville*

FISEn pääsuunnittelijoiden pätevydentoteamis-
menettelyn mukaiseksi täydennyskoulutukseksi
hyväksytty RIL ry:n, Suomen Arkkitehtiliitto SAFAn,
Arkkitehtitoimistojen Liitto ATL:n, Rakennusinsinöörit ja
-arkkitehdit RIAN ja Rakennusmestarit ja -insinöörit AMK
RKL:n yhteistyössä järjestämä pääsuunnittelijakoulutus.

KOULUTUKSEN HINTA

RILin, SAFAn, RIAN, RKL:n ja SION jäsenet
3 790 euroa + alv 24 %, muut 4 090 euroa + alv 24 %.

ILMOITTAUTUMISET

ril.fi/paasuunnittelija

LISÄTIETOA

Pia Selroos, pia.selroos@safa.fi, 041 528 2952
Ossi Liang, ossi.liang@ril.fi, 050 307 6258

*TARKEMPI KOULUTUSOHJELMA:

ril.fi/paasuunnittelija ja safa.fi

OHJELMARUNKO

1. JAKSO 4.–5.10.2022, Helsinki / webinaari
Pääsuunnittelijan toimintakenttä

2. JAKSO 8.–9.11.2022, Helsinki / webinaari
Pääsuunnittelija rakennushankkeessa

3. JAKSO 29.–30.11.2022, Helsinki / webinaari
Pääsuunnittelija korjausrakennushankkeessa

4. JAKSO 10.–11.1.2023, Helsinki / webinaari
Pääsuunnittelijan henkilökohtaiset valmiudet

5. JAKSO 14.–15.2.2023, Helsinki / webinaari
Pääsuunnittelun erityiskysymykset

UUSI SHOWROOMIMME VANTAAN PETIKOSSA ON AVATTU!
NÄHTÄVILLÄ VITREAN ERIKOISLASIRATKAISUJA • MM. LIUKU- JA TAITE-
OVET, LASIJULKISIVUJÄRJESTELMÄT, PROFIILILASIT SEKÄ LASITIILET
TULE JA TUTUSTU • PUH: 09 8190 450 • WWW.VITREA.FI

VITREA